

calderón de la barca doamna spiridus

pedro calderón de la barca

doamna spiriduș

COMEDII

ÎN ROMÂNEȘTE DE
AL. POPESCU TELEGA

PREFAȚĂ DE
PAUL AL. GEORGESCU

1966

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

PERSONAJELE

DON MANUEL

COSME, bufon

DOÑA ÁNGELA

ISABEL, slujnică

RODRIGO, valet

DON LUIS

DON JUAN

DOÑA BEATRIZ

CLARA, slujnică

Slujitori

Acțiunea se petrece la Madrid

ACTUL ÎNTÎI

SCENA I

O stradă din Madrid. Intră don Manuel, urmat de Cosme, amîndoi îmbrăcați de drum.

DON MANUEL : Doar cu un ceas să fi sosit mai devreme și prindeam serbările prin care întreg Madridul cinstește botezul prințului Baltazar.

COSME : Așa se întîmplă cam în toate : doar cu un ceas să sosești mai devreme ori mai târziu și ai pierdut ori ai cîștigat. Doar cu un ceas mai devreme să fi sosit Piram la fîntînă, n-ar fi găsit pe Tisbe moartă, și murele nu s-ar mai fi roșit. Căci poeții zic că tragedia asta s-a scris cu sirop de mure. Un ceas să fi întîrziat Tarquiniu, ar fi găsit pe Lucreția culcată și poeții nu și-ar mai bate capul să judece, ca-n tribunale, fără să fie judecători, dacă Tarquiniu a insultat-o ori nu. Un ceas să se mai fi gîndit Hero dacă era bine sau nu că se arunce din turn, și sînt sigur că nu s-ar fi aruncat și astfel ar fi fost scutit iscusitul Mira de Mescua¹ să mai scrie o comedie așa de bine ticluită. Amarilis n-ar mai fi jucat-o cu atîta natu-

¹ Mira de Mescua, sau Amescua — autor de comedii din școala lui Lope de Vega.

ralețe și publicul nu și-ar fi smuls părul de necaz că s-a păcălit ducându-se s-o vadă. Și fiindcă am întârziat un ceas și am pierdut serbările, să nu mai pierdem acum și hanul. Legea-i lege ; dacă vom sosi și acolo după ora închiderii, ne trîntesc ușa-n nas și rămînem pe dinafară. Mi-au ieșit ochii din cap uitîndu-mă să-l văd pe prietenul care te așteaptă, cu pat și masă pusă, ca pe un ibovnic. De acum încolo puțină speranță să mai vie. Prea ar fi mare noroc pe capul nostru.

DON MANUEL : Nu vorbi cu păcat, Cosme ; mai rar prieteni cum sînt eu cu *don* Juan de Toledo, nici în antichitate nu ni s-ar găsi pereche. Amîndoi am fost colegi de școală și, după ce am părăsit literele pentru arme, amîndoi am fost camarazi nedespărțiți în războaie. În Piemont, cînd ducele de Feria m-a răsplătit cu gradul de sergent, l-am avut stegar în compania mea. Rănit apoi grav într-o bătălie, l-am îngrijit și l-am vindecat chiar în patul meu. După Dumnezeu, mie-mi datorează viața. Asta fără să mai amintesc de alte datorii mărunte, căci între nobili e lucru josnic să pomenești de așa ceva ; de aceea docta Academie zugrăvește binele săvîrșit în chip de femeie bogată întoarsă cu spatele, lăsînd astfel să se înțeleagă că după ce l-ai făcut, e înțelept să-l uiți ; cine-l amintește, înseamnă că nu l-a făcut. În sfîrșit, îndatorat de atîtea servicii, *don* Juan văzînd că majestatea-sa mă răsplătește cu demnitatea de guvernator și auzind că am sosit la Madrid, în trecere doar, se grăbește să-mi arate prietenia

găzduindu-mă la el. Eram la Burgos cînd am primit scrisoarea prin care mă invita călduros să nu-l ocolesc. Mi-a dat și adresa, dar n-am vrut să viu să-l caut de cum am sosit, fără să fi descălecat măcar. Mi-am lăsat bagajele și catîrrii la han și numai așa, ca din întîmplare, mă fac că trec pe aici. Am întîrziat, e drept...

SCENA A II-A

Doña Ángela, Isabel, mascate, intră în fugă. Cei dinainte.

DOÑA ÁNGELA : Dacă sînteți într-adevăr cavaleri și la fapte și la suflet, după cum vă arată portul, atunci apărați-mă ; v-o cere o femeie. Viața și onoarea îmi sînt în joc. Scăpați-mă : sînt urmărită de un tînăr și nu vreau să știe cine sînt. Opriți-l aici. Salvați-mă de nenorocire și dezonoare, vă implor. Sînt femeie de neam și cine știe, poate într-o zi... Cu bine, fug, sînt moartă de frică.

COSME : Ce-a mai fost și asta ? Femeie sau vîrtej ?

DON MANUEL : Pare de necrezut !

COSME : Ce-ai de gînd să faci ?

DON MANUEL : Mă mai întrebi ? Noblețea mă obligă ; sînt dator să împiedic nenorocirea și dezonoarea. De bună seamă, e bărbatu-său.

COSME : Și cum vrei să le împiedici ?

DON MANUEL : Ținîndu-l pe loc cu vreun șiretlic ; dacă nu voi izbuti, voi fi silit să între-

buintez forța, dar fără ca el să înțeleagă din ce cauză.

COSME : Dacă-i vorba de șiretlic, stai nițel ; am o idee ; să-l amăgim cu scrisoarea asta, mi-a dat-o un prieten s-o duc cuiva de aici.

SCENA A III-A

*Intră don Luis, urmat de Rodrigo. Cei
dinainte.*

DON LUIS : Trebuie s-o cunosc, măcar așa, să știu de ce se ferește de mine.

RODRIGO : Ține-te după ea și vei afla cine e.

(Se apropie Cosme ; don Manuel se îndepărtează.)

COSME : Conașule, dacă nu vă e cu supărare, faceți-vă bunătatea și citiți-mi cui scrie să duc scrisoarea asta.

DON LUIS *(oprit de Cosme)* : Acum n-am poftă.

COSME : Apoi dacă numai pofta vă lipsește, am eu destulă s-o împărțim pe din două.

DON LUIS : La o parte !

DON MANUEL *(aparte)* : Doamne ! Ce dreaptă-i strada. Tot se mai zăresc.

COSME : Zău, conașule, faceți-vă bunătate.

DON LUIS : La dracu, nu mă mai plictisi ! O să-ți rup coastele dacă mă mai bați mult la cap...

COSME : De aia, numai nițel o să vă mai bat...

DON LUIS : Să nu-mi pierd răbdarea, c-apoi... La o parte ! *(Îl îmbrânțește.)*

DON MANUEL *(aparte)* : Acum trebuie să intervin. E rîndul vitejiei să termine ce a început

șiretenia. (*Se apropie.*) Cavalerie, dumnealui e valetul meu ; și nu pricep cu ce te-a putut ofensa ca să-l îmbrînțești așa.

DON LUIS : Nu răspund nici nepriceperii, nici văicăreliei. N-am dat niciodată satisfacție nimănui.

DON MANUEL : Dac-aș avea nevoie de satisfacție, fii sigur, n-aș rămîne fără ea, în ciuda aroganței dumitale. Dar te-am întrebat cu ce te-a ofensat ori te-a supărat, și ar trebui să-mi răspunzi politicos. Doar nu degeaba se spune că politețea se învață în capitală ; așa că nu face capitala de rîs, și nu-mi da mie, un provincial, prilejul să învăț politețea pe cine are datoria s-o cunoască.

DON LUIS : Cutezi să-mi arunci în față că nu pot învăța eu pe alții ce-i politețea ?

DON MANUEL : Ajunge ; să grăiască spadele !

DON LUIS : Ai dreptate. (*Trag spadele și se bat.*)

COSME : Ce poftă aș avea să mă bat și eu !

RODRIGO : Trage-ți atunci și tu spada.

COSME : E virgină ; n-o pot trage decît la poruncă sau cu ordin scris.

SCENA A IV-A

Intră doña Beatriz, ținîndu-l de mînă pe don Juan, și Clara, cu mantii pe umeri. Cei dinainte și figuranți.

DON JUAN : Beatriz, dă-mi drumul.

DOÑA BEATRIZ : N-ai să te amesteci în duel !

DON JUAN : Cu neputință ; nu vezi că e fratele meu ?

DOÑA BEATRIZ : Vai, ce nenorocită sînt !

DON JUAN (*către don Luis*) : Iată-mă lîngă tine.

DON LUIS : *Don Juan*, stai, rămîi deoparte. Aşa nu mă ajuţi de loc ; dimpotrivă, mă faci să fiu socotit laş. Acest cavaler străin, deşi întovărăşit, n-a şovăit să lupte singur, şi nici acum, unul contra doi, nu se teme. Du-te, lasă-mă singur. Nobleţea-mi nu va îngădui să lupt rău, mai ales cu cineva care dă dovadă de atîta avînt şi bărbăţie. Pleacă, rogu-te.

DON MANUEL : Şi eu îţi preţuiesc cum se cuvine vitejia şi mărinimia. Dacă însă dumneata mai ai vreo îndoială despre mine, îţi sau la dispoziţie oriunde vei voi.

DON LUIS : Şi eu la fel.

DON MANUEL : La ordinul dumitale.

DON JUAN : Ce aud şi ce-mi văd ochii ! *Don Manuel* !

DON MANUEL : *Don Juan* !

DON JUAN : Nemaipomenit ! (*Aparte.*) Între un frate şi un prieten care-mi e ca şi frate, de partea cui să fiu acum ? !... Ce să fac ? Dar să vedem mai întîi pricina...

DON LUIS : Lucrurile stau aşa. Acest cavaler a vrut să ia apărarea valetului său, care, nerod cum e, m-a făcut să-i vorbesc urît. Dar acum totul s-a lămurit.

DON JUAN : Atunci fie-mi îngăduit să-l îmbrăţişez. Nobilul oaspe aşteptat în casa noastră e chiar dumnealui, *don Manuel*. Vino la pieptu-mi, frate. V-aţi dovedit amîndoi curajoşi în luptă. E un motiv mai mult să rămîneţi de acum încolo prieteni, căci vă

cunoașteți unul altuia vitejia. Veniți să vă îmbrățișez.

DON MANUEL : Mai întâi permite-mi să strâng mîna lui *don Luis* pentru vitejia fără seamăn de care a dat dovadă și să-l asigur că-i rămîn îndatorat.

DON LUIS : Și eu te rog să mă socotești prieten. Și te mai rog să mă ierți că nu te-am recunoscut mai devreme, căci după bravura dumitale ar fi trebuit să-mi dau seama cine ești.

DON MANUEL : Eu de la dumneata învăț bravura. Mărturie stă rana de la mînă.

DON LUIS : O, mai bine-aș fi fost eu rănit de o mie de ori...

COSME : Măi să fie, ce duel de ploconeli !

DON JUAN : Vino de grabă să-ți-o îngrijești. *Don Luis*, fii bun, te rog așteaptă aci și spune-i *doñei* Beatriz să mă ierte că n-o pot însoți. Haidem, scumpe prieten ; haidem să-ți îngrijești rana. Casa mea îți stă întreagă la dispoziție.

DON MANUEL : Dar n-am nimic.

DON JUAN : Hai de grabă.

DON MANUEL (*aparte*) : Nu-i semn bun că Madridul mă primește cu sînge !

DON LUIS (*aparte*) : Ce necaz mi-e că n-am putut afla cine era femeia aceea !

COSME (*aparte*) : Așa-i trebuie stăpînului ; să se-nvețe minte să nu mai facă pe *Don Quijote* de răspîntii !

(*Don Manuel, don Juan și Cosme ies*)

SCENA A V-A

Don Luis, doña Beatriz.

DON LUIS : Furtuna a trecut. Lasă să-ți înflo-
rească din nou bujori în obrăjorii tăi ofiliți
de spaimă.

DOÑA BEATRIZ : Unde-i *don Juan* ?

DON LUIS : Te roagă să-l ierți ; a fost silit să
plece să îngrijească grabnic pe un prieten
rănit.

DOÑA BEATRIZ : Vai ! Mor de frică ! Nu cumva
rănitul e *don Juan* ?

DON LUIS : Fii pe pace, domniță ; n-aș sta eu
așa liniștit, dac-ar fi fost rănit *don Juan*.
Nu-ți mai face gânduri negre și nu te mai
chinui cu închipuiri fără noimă, căci nu faci
altceva decât să mă chinuiești și pe mine.
Grija pe care i-o porți lui *don Juan* mă
rănește, zău așa !

DOÑA BEATRIZ : Uf, *don Luis*, pentru Dumne-
zeu ! Știu, totdeauna ai fost galant și bun
cu mine, și aș fi fericită să-ți pot plăti cu
aceeași monedă, dar nu înțelegi o dată că
iubirea nu vine la poruncă ? Vine așa, pe
neșteptate, ca un trăsnet, ori cade din stele.
Și cum în ziua de azi ceea ce se găsește mai
 greu are mai mult preț în Madrid, prețuieș-
te-mi și dumneata sinceritatea, că n-o gă-
sești pe toate drumurile. Așa că nu te mai
osteni zadarnic, și la revedere.

(Doña Beatriz și Clara ies.)

SCENA A VI-A

Don Luis, Rodrigo.

DON LUIS : Umblă sănătoasă. Ai văzut, Rodrigo ; toate-mi ies pe dos. Dacă zăresc o femeie nostimă și vreau s-o cunosc, mă țin pe loc un nătărău și un duel, că nu știu care-i mai rău ; dacă mă bat în duel și sosește frate-meu, rivalul meu se dovedește a fi prietenul lui ; dacă mă roagă să prezint scuze din partea lui unei domnițe, atunci aceasta e o domniță care mă costă mii de suspine. Dar să le luăm la rînd : o femeie mascată fuge de mine, un nătărău mă scoate din sărite, un străin încearcă să mă ucidă, frate-meu mi-l aduce apoi musafir acasă și altă femeie îmi dă cu tifla. Halal de așa noroc !

RODRIGO : Din toate să-ți spun eu ce te doare mai rău ?

DON LUIS : Nici prin gînd nu-ți trece.

RODRIGO : Să nu-mi zici pe nume dacă n-o fi gelozia pe fratele dumitale din pricina Beatrizei.

DON LUIS : N-ai nimerit-o.

RODRIGO : Atunci ce te supără atît ?

DON LUIS : Uite, să-ți spun sincer — dar să nu scoți o vorbă, că apoi nu mai am nici o încredere în tine — sînt supărat pe frate-meu. Prea e nechibzuit. Ține în casă pe o soră văduvă, tînără și frumoasă ; o păzește ca pe ochii din cap, și acum vrea să găzduiască aici pe un cavaler tot tînăr, falnic ca un brad.

RODRIGO : Cunosc povestea ; bărbatu-său a fost administrator regal în port, s-a încurcat în socoteli, a ieșit plin de datorii și s-a prăpădit. Nevastă-sa a venit acum pe ascuns la Madrid cu gând să ducă o viață retrasă și să vadă cum o s-o scoată la capăt. Stă toată ziua închisă în casă, căci situația ei nu-i îngăduie să iasă ; n-o știe și n-o aude nimeni, nici soarele n-o vede. Nu înțeleg atunci de ce fratele dumitale nu l-ar primi în casă pe *don* Manuel, de vreme ce acesta n-o să știe că locuiește sub același acoperământ cu o femeie frumoasă. Și apoi *don* Juan a avut grijă să deschidă la odaia ei o ușă spre stradă, iar ușa care dă înăuntru a astupat-o cu un dulap cu tăblii de sticlă, așa încît nimeni nu poate bănuî că acolo a fost vreodată o ușă.

DON LUIS : Ei și ? Ce-a cîștigat cu asta ? Crezi că-și poate apăra onoarea cu un dulap cu tăblii de sticlă ce se sparg la cea mai mică lovitură ? Nu, nu, nu sînt de loc liniștit.

SCENA A VII-A

Odaia doñei Ángela în casa lui don Juan.

Doña Angela și Isabel.

DONA ÁNGELA : Isabel, dă-mi iar voalurile să mă îndoliez, să mă îngrop de vie, că așa mi-e soarta.

ISABEL : Poftim, stăpînă. Puneți-le repede, să nu sosească *don* Luis, să te vadă gătită și să-și aducă aminte că te-a văzut la Palat.

DONA ANGELA : Doamne, Doamne, aci o să mor închisă între patru ziduri, unde nici soarele nu pătrunde, căci în situația mea nu-mi e îngăduit nici măcar să-mi plîng durerea la lumina zilei. Doar luna, noaptea, cînd își strecoară razele prin ferestre, îmi mai aduce puțină mîngîiere, parcă zicîndu-mi : „Biata fată, cum își plînge soarta !” De cînd am rămas văduvă, n-am pic de libertate. Frații mă păzesc mai strașnic decît bărbatul, de parcă m-aș fi măritat cu ei. Ce crimă săvîrșesc dacă mă duc și eu cîteodată la teatru ori la Palat, să-mi mai treacă de urît ? Asta nu înseamnă că-s ușuratică. Și-apoi, ce poate fi mai nevinovat decît teatrul ? Doamne, ce soartă nedreaptă mi-a fost hărăzită !

ISABEL : De, stăpînă, or fi avînd și ei dreptate să se teamă. Tînără ești, frumoasă și văduvă ești, ispita-i mare și păcatul gata. Uită-te la văduvele de aci din capitală, Doamne păzește-mă ! Umblă pe stradă ca niște mironosițe, cu capul în pămînt, cu mătăniile în mînă, cu cartea de rugăciuni la subțioară, și cînd ajung acasă uită de rugăciuni și joacă și cîntă cu fanții, numai într-o fustuliță, de nu le-ai mai putea recunoaște. Da să lăsăm asta ; mai bine să vorbim de străinul căruia i-ai încredințat onoarea și care te-a apărat astăzi.

DONA ANGELA : Parcă mi-ai ghicit gîndul. Tocmai voiam să-ți spun. Vai, ce spaimă am tras ! Nu pentru el, ci pentru mine. Cine și-ar fi închipuit că avea să mă apere cu atîta foc, să tragă spada și să se bată pentru mine ! Cînd am auzit că și-au încrucișat spadele, mi-a părut rău că l-am rugat, dar,

tulburată și zăpăcită cum eram atunci când i-am cerut ajutor, nici nu mai știam ce-i cu mine.

ISABEL : Nu știu dacă l-a oprit sau nu, dar știu că *don* Luis nu ne-a mai urmărit.

DOÑA ÁNGELA : Ascultă ; stai nițel.

SCENA A VIII-A

Don Luis, doña Ángela, Isabel.

DON LUIS : Ángela !

DOÑA ÁNGELA : Scumpe frate. De ce vii așa de încruntat ? Pari tulburat... Ce ai ?

DON LUIS : Am destule și mai am și onoarea pe deasupra !

DOÑA ÁNGELA (*aparte*) : Tremur toată ! M-a recunoscut !

DON LUIS : Tu nu vezi că nu ți se dă considerația cuvenită ? Pe mine asta nu mă poate lăsa indiferent.

DOÑA ÁNGELA : Ai avut vreo neplăcere ?

DON LUIS : Am avut și am, mai ales când viu să te văd.

ISABEL (*aparte*) : Ce frică-mi e !

DOÑA ÁNGELA : Ce neplăcere poți avea din cauza mea ? Am făcut eu...

DON LUIS : Da, din cauza ta, văzînd...

DOÑA ÁNGELA (*aparte*) : Sînt pierdută !

DON LUIS : Văzînd că fratele nostru nici nu se sinchisește de tine.

DOÑA ÁNGELA : (*aparte*) : Așa da.

DON LUIS : Ai atîtea supărări, și lui nici nu-i pasă. Îmi pare rău că în loc să-mi vărs neca-

zul pe el, mi l-am vărsat pe oaspetele nostru, căci, neștiind cine e, l-am rănit într-un duel.

DONNA ANGELA : Adevărat ? Cum asta ?

DON LUIS : Ascultă și-ai să afli : azi, ducându-mă la Palat, a trebuit să merg pe jos prin piață, pentru că sentinelele nu lăseau să intre nici trăsurile, nici călăreții. Într-un grup de prieteni, zăresc o femeie nostimă, cu fața acoperită de o mască ; rîdea și glumea cu tinerii care se întreceau s-o curteze și să-i laude grațiile și spiritele. Cum am sosit eu, n-a mai scos o vorbă. Văzînd-o că amuțise, unul o întrebă de ce tăcuse la sosirea mea. Domnița nici pis, parcă-i pierise glasul. Intrigat, o privii să văd dacă nu cumva o cunoșteam ; ea, cu cît o priveam mai stăruitor, cu atît se ascundea și se ferea mai mult. Cînd a plecat, m-am luat după ea, căutînd să n-o pierd din ochi ; din vreme în vreme întorcea capul, să vadă dacă o urmăresc. Tot urmărind-o așa și întrebîndu-mă de ce se temea de mine, hop ! mă pomenesc că mă oprește însoțitorul oaspetelui nostru, rugîndu-mă să-i citesc adresa de pe o scrisoare. I-am răspuns că sînt grăbit, crezînd că vrea să mă oprească dinadins, pentru că domnița, trecînd pe lîngă ei, le spusese ceva. M-a plictisit atît, încît puțin a lipsit să nu-l clirpesc. Atunci, făcînd pe viteazul, i-a sărit în ajutor oaspetele nostru. În sfîrșit, am încrucișat spadele, dar, din fericire, lucrurile n-au mers mai departe, deși s-ar fi putut să iasă mai rău.

DOÑA ÁNGELA : Ia te uită afurisita, în ce încurcătură era să te facă să intri ! Și câte alte intrigante de astea n-or mai fi fiind ! Mai mult ca sigur că nici nu știa cine ești și că se ferea de tine înadins ca s-o urmărești. Ți-aduci aminte ? De câte ori nu ți-am spus : Bagă de seamă, *don Luis*, să nu-ți pierzi capul după femeiuști de astea care n-au altă treabă decît să întindă curse bărbaților.

DON LUIS : Cum ți-ai petrecut după-amiaza ?

DOÑA ÁNGELA : Am stat acasă și-am plîns tot timpul.

DON LUIS : A venit fratele nostru să te vadă ?

DOÑA ÁNGELA : De azi dimineață n-a mai trecut pe aici.

DON LUIS : E revoltător !

DOÑA ÁNGELA : Zadarnic te revolți ; trebuie să răbdăm ; ne e frate mai mare, și la urma urmei din mila lui trăim.

DON LUIS : Dacă tu nu suferi din pricina asta, atunci nu sufăr nici eu ; mie numai de tine îmi părea rău. Și ca să vezi că nu-l pizmuiesc, mă duc să-l vizitez și chiar am să-i fac o bucurie.
(*Pleacă.*)

SCENA A IX-A

Doña Ángela, Isabel.

ISABEL : Vai, ce spaimă am tras, stăpînă ! Și acum ce zici de întîmplare ? Oaspetele rănit, care se află acum în casa noastră, nu-i altul decît salvatorul dumitale.

DOÑA ÁNGELA : De cum l-am auzit pe frate-meu vorbind de duel și că oaspetele e rănit, am și bănuț asta, Isabel. Dar tot nu-mi vine să cred ; prea ar fi uimitor ca un bărbat abia sosit la Madrid, de cum a pus piciorul în oraș să și întâlnească o femeie care să-l roage s-o apere, un frate al ei care să-l rănească și altul să-l găzduiască. E prea de tot ! Și chiar de-ar fi așa, nu voi crede pînă nu-l voi vedea.

ISABEL : Dacă vrei să-l vezi, știu eu pe unde, ba chiar mai mult decît să-l vezi.

DOÑA ÁNGELA : Ce, ești nebună ? ! Cum o să-l pot vedea cînd odaia lui e așa departe de a mea ?

ISABEL : Stai nu te speria ; de aci se poate trece foarte ușor în odaia de alături.

DOÑA ÁNGELA : Nu ții numaidecît să-l văd ; aș vrea doar să știu dacă e adevărat. Spune cum ; te-ascult, deși nu-mi vine să cred ce-mi spui.

ISABEL : N-ai auzit că fratele a scos o ușă și-n locul ei a pus un dulap ?

DOÑA ÁNGELA : Acum înțeleg la ce te-ai gîndit. Să facem o gaură în scîndura dulapului, pe unde să ne uităm la oaspetele nostru.

ISABEL : Mă gîndesc la ceva și mai bun.

DOÑA ÁNGELA : Spune dar.

ISABEL : Ca să închidă și să mascheze ușa ce dă în casă, și s-o puie la loc cînd o fi nevoie, fratele dumitale a astupat-o cu un dulap mișcător, care e plin cu sticle și pahare, dar nu-i greu de mutat. Am văzut eu cînd l-am așezat ; doar ce sprijinisem o scară de el ca să mă sui să-l scutur că s-a răsturnat cu scară și

cu mine cu tot. Numai să-l împingi ușor într-o parte, și poți trece dincolo cât ai clipi din ochi.

DOÑA ÁNGELA : Stai nițel să chibzuim și să vedem cum să facem. Să zicem, dragă Isabel, că vreau să trec dincolo. De aici îl putem mișca, dar din odaia cealaltă se poate oare da la o parte ?

ISABEL : Cum să nu ; tot ca de aici ; numai să-i însemnăm bine locul între două cuie, ca să știm să-l așezăm așa cum a fost, să nu poată bănuî nimeni că l-am mutat vreodată.

DOÑA ÁNGELA : Spune-i servitorului, când o veni după rufe și după lampă, să ne anunțe dacă stăpînu-său iese în oraș — că doar nu l-o sili rana să stea în pat.

ISABEL : Adevărat, vrei să treci ?

DOÑA ÁNGELA : E cam prostească dorința mea, dar țiiu să aflu dacă el m-a scăpat. Vezi tu, Isabel, a fost rănit pentru mine, i-a curs sînge, n-ar sedea frumos să-l îngrijesc, arătîndu-i astfel puțină recunoștință, cu atît mai mult cu cît sînt sigură că nu mă poate recunoaște ? Hai să vedem dulapul, și, dacă pot intra fără să știe el, atunci trebuie să mă îngrijesc să fie bine tratat.

ISABEL : Frumos basm, dar dacă-l povestește ?

DOÑA ÁNGELA : Nu cred ; cine a dat dovadă de vitejie și galanterie, cum a dat el, e și discret. Doar s-a purtat cu atîta noblețe prima oară cînd mi-a luat apărarea ! Simt că mi-a cîștigat inima. A dovedit atîta curaj ținîndu-l în loc pe fratele meu, s-a arătat atît de înțelept și curtenitor, încît nu vād de ce mi-aș face griji că ar putea fi guraliv. Asta ar umbri toate calitățile unui bărbat ca el. (*Ies amîndouă.*)

SCENA A X-A

Odaia lui don Manuel. Un dulap mișcător cu sticle și pahare pe rafturi. O sobă de tuci etc.

Don Juan, don Manuel, un servitor cu o lampă.

DON JUAN : Ar fi bine să te culci.

DON MANUEL : De ce ? Din cauza răni ? Ar fi ridicol din parte-mi să dau atîta importanță unei zgîrieturi.

DON JUAN : Ce noroc am avut ! Plăcerea de a te avea oaspete mi-ar fi fost stricată de gîndul că ai fost rănit la mîină de frate-meu, deși n-ar fi fost din vina lui.

DON MANUEL : Viteaz bărbat ! I-am invidiat spada și l-am admirat cum s-a bătut. Îi voi rămîne pentru totdeauna prieten devotat.

SCENA A XI-A

Intră don Luis, urmat de un servitor care aduce pe o tavă o spadă într-un toc.

DON LUIS : Și eu al dumitale, dacă-mi dai voie. Te asigur că sînt foarte mîhnit de cele întîmplate. De aceea nu vreau să mai rămîie în puterea mea oțelul ce mi-a servit să te rănesc. Nu mai vreau să-l folosesc și nu-mi mai place ; pentru mine e aidoma servitorului pe care stăpînul îl gonește fiindcă l-a supărat. Iată spada ce te-a rănit la picioarele dumi-

tale ; vine să-ți ceară iertare, dacă e vinovată.
Răzbună-te pe ea și pe mine.

DON MANUEL : Ești tot atît de curtenitor pe cît ești de viteaz. În toate mă întreci. Primesc spada ; purtînd-o mereu la coapsă, mă va învăța să fiu la fel. De azi înainte nu mai am a mă teme de nimeni, căci de cine s-ar putea teme cine a încins spada dumitale ? Eu numai de ea m-aș fi temut.

DON JUAN : Pentru că *don* Luis mi-a amintit obligațiile de gazdă, te rog să primești și din partea mea un dar.

DON MANUEL : Niciodată nu vă voi putea plăti pentru atîtea amabilități și favoruri. Amîndoi vă întreceți în a mă onora.

SCENA A XII-A

Intră Cosme, încărcat de geamantane și pachete.

COSME : Mii de demoni și de vipere ; balauri și strigoi parcă s-au repezit la mine să mă tîrască în fundul iadului. Cine m-a pus pe mine să viu în blestemata asta de capitală ? Mai bine aș trăi liniștit în Asturii ori în Galicia decît aci. Acolo nu mi-ar fi teamă c-am să fiu jignit de cineva.

DON MANUEL : Liniștește-te ; ce te-a apucat ?

COSME : Alții sînt apucați, nu eu.

DON JUAN : Ce-ai zis ?

COSME : Ce-ați auzit. Că-i trădător cine dă drumul dușmanului.

DON LUIS : Ce dușman ? Ori visezi ?

COSME : Apa din cișmele.

DON MANUEL : De ea te-ai speriat ?

COSME : Cum veneam așa încărcat cu bulendrele astea, m-am împiedicat și, flească ! m-am întins cât sînt de lung în șanțul unei cișmele. M-am făcut ca necuratul de noroi și-am murdărit și rufele pe care le aduceam în geamantane. Cum o să intru cu ele, acum, așa în casă ?

DON MANUEL : Piei din ochii mei, că ești turtă. Hai, pleacă. Ce mai stai ?

COSME : Dac-aș fi beat, nu m-aș mînia pe apă. Am citit și eu prin cărți că izvoarele se întorc cîteodată la matcă ; acu' îmi bat capul să pricep cum s-a prefăcut apa în vin.

DON MANUEL : Cînd începe așa, nu mai isprăvește un an.

DON JUAN : Ciudat om !

DON LUIS : Eu aș vrea numai să aflu, fiindcă zici că știi să citești, de ce mă tot băteai la cap să-ți citesc scrisoarea ? Stai. De ce vrei să fugi ?

COSME : Pentru că știu să citesc doar cărți, nu și scrisori.

DON LUIS : Bun răspuns.

DON MANUEL : Nu-l luați în seamă, vă rog. O să vă dați seama curînd că e un măscărici.

COSME : Am să organizez o chermesă și-am să vă invit să-mi vedeți istețimea.

DON MANUEL : Pe mine vă rog să mă iertați, dar, cum încă nu-i tîrziu, aș vrea să fac o vizită.

DON JUAN : Atunci, te aștept la cină.

DON MANUEL : Cosme, deschide geamantanele, scoate lucrurile, curăță-le și să nu le bagi în casă pînă nu sînt uscate.

DON JUAN : Dacă vrei să închizi, iată cheia de la camera ta ; eu o am pe cea de la intrare ; altele afară de acestea nu mai sînt, și nici camera ta nu mai are altă ușă. (*Aparte.*) Trebuie să-i spun așa. (*Tare.*) Ca să ți se deretice, lași cheia în broască. (*Ies cu toți, afară de Cosme.*)

SCENA A XIII-A

COSME : Comoara mea, vino-ncoa să te mîngîi și să te cercetez ; să vedem ce-am putut ciupi, că la drum socotelile nu se țin așa la marele fix ca acasă. Sînt mai dese prilejurile să pui mîna, nu pe piept, ci în pungă străină. (*Deschide geamantanul și scoate o pungă.*) Iat-o, bună treabă a făcut ; azi a intrat fecioară și iese însărcinată. La ce să mai pierd vremea să-i număr. Ce, am vîndut stăpînului niscaiva oi, ca să văd dacă sînt cîți ne-am învoit ? Cîți or fi, sînt bine veniți. Iată și geamantanul dumnealui ; să-i scot rufe, dacă o vrea să se culce mai devreme ; așa mi-a poruncit. Ei și ce : dacă mi-a poruncit, musai să și fac ? Tocmai pentru că mi-a poruncit, n-o să fac ; de aia sînt eu servitor. Să mai ies și eu oleacă, să mă închin unei femeiuști. Ai chef de așa ceva, Cosme ? Am, cum să nu ! Atunci, hai, Cosme, că mai importante decît poruncile stăpînului sînt plăcerile noastre. (*Iese.*)

SCENA A XIV-A

Doña Angela, Isabel, intrînd prin uşa mascată de dulapul care se ţine în balamale.

ISABEL : Rodrigo mi-a spus că nu-i nimeni acasă. Au ieşit cu toţii : şi oaspetele şi fraţii tăi.

DOÑA ÁNGELA : Altfel nici n-aş fi îndrăznit să intru.

ISABEL : Vezi ce uşor se trece ?

DOÑA ÁNGELA : Ai dreptate ; erau fără nici un temei precauţiile mele ; n-am întîlnit pe nimeni ; uşa se închide şi se deschide fără să se bage de seamă că s-a clintit ceva.

ISABEL : Şi acum de ce am venit ?

DOÑA ÁNGELA : Ca să ne întoarcem. E de ajuns ca două femei să pună la cale o nebunie ca asta, că de la gînd la faptă calea nu-i prea lungă. Greu a fost pînă să mă hotărăsc. M-am încredinţat acum că el e cavalerul care, brav şi cutezător, şi-a primejduit viaţa pentru a mă salva. Datoria mea e să am grijă să nu-i lipsească nimic cît o sta aici.

ISABEL : Uite darul ce i l-a făcut fratele şi, în vitrină, o spadă.

DOÑA ÁNGELA : Priveşte : i-au pus şi masa mea de scris.

ISABEL : Asta-i isprava fratelui. El a poruncit să-l fie adusă aici cu tot ce trebuie pentru scris şi pe lîngă asta o groază de cărţi.

DOÑA ÁNGELA : Văd colo jos două geamantane.

ISABEL : Și sînt deschise. Vrei, stăpînă, să ne uităm ce-i în ele ?

DOÑA ÁNGELA : Nu-i frumos, dar nu mă rabdă inima să nu văd ce rufe și bijuterii are.

ISABEL : Ostaș cum e, și venit cu jalbă la rege, nu cred să aibă cine știe ce giuvaieruri. (*Scot amîndouă, rînd pe rînd, lucrurile din geamantane și le împrăștie prin odaie.*)

DOÑA ÁNGELA : Ce-i asta ?

ISABEL : Un teanc de hîrtii.

DOÑA ÁNGELA : Scrisori de la femei ?

ISABEL : Da' de unde ; dosare cu procese. Ce grele sînt !

DOÑA ÁNGELA : Dacă ar fi de la femei, ar fi mai ușoare. Nu le mai desface.

ISABEL : Aici are și cîteva rufe.

DOÑA ÁNGELA : Miroase frumos ?

ISABEL : Da, miroase a curat.

DOÑA ÁNGELA : Acesta-i cel mai plăcut parfum.

ISABEL : Au cele trei calități : sînt albe, moi și subțiri. Da' punga asta cu atîtea instrumente, oare ce-o fi, stăpînă ?

DOÑA ÁNGELA : Arată-mi-o, să văd. La prima vedere parcă ar fi clește de scos măselele, dar sînt pensete de smuls părul, un fier de frizat și un susținător de mustăți.

ISABEL : *Item*, periută și pieptene. Mă prind că oaspetelui nostru nu-i lipsește nimic. Are pînă și calapoade pentru încălțăminte.

DOÑA ÁNGELA : De ce crezi ?

ISABEL : Pentru că iată-le.

DOÑA ÁNGELA : Mai are ceva ?

ISABEL : *Item*, alt teanc de hîrtii, care par a fi scrisori.

DOÑA ÁNGELA : Dă-mi-le : sînt de la femei și văd și un medalion între ele.

ISABEL : Te miră ?

DOÑA ÁNGELA : Nicidecum, dar o frumusețe pictată încîntă totdeauna.

ISABEL : Parcă-ți pare rău că l-ai găsit.

DOÑA ÁNGELA : Ce proastă ești ! Ajunge, nu mai răscoli.

ISABEL : Mai dorești ceva ?

DOÑA ÁNGELA : Să-i las un bilețel. Ia medalionul... *(Se așează la masa de scris.)*

ISABEL : Pînă termini, să cotrobăiesc nițel și prin geamantanul valetului. E plin de bani, dar nu-s decît niște bieți gologani ; în republica unde galbenii și napoleonii sînt prinți, ei sînt plebea. Ia să-i trag o păcăleală ; să-i scot banii și în locul lor să pun cărbuni. Cînd i-o vedea, o să se întrebe : „De unde naiba i-o fi găsit femeia asta ?” fără să-i treacă prin cap măcar că sîntem în noiembrie și în odaie e sobă. *(Scoate banii din pungă și-n loc pune cărbuni.)*

DOÑA ÁNGELA : Am terminat. Unde zici să las biletul ca să nu-l zărească fratele meu cînd o veni ?

ISABEL : Sub prosopul de pe perini ; cînd l-o ridică o să-l vadă, și pînă atunci n-o să-l ia nimeni de acolo.

DOÑA ÁNGELA : Ai dreptate. E cel mai bun loc. Pune-l și strînge tot.

ISABEL : Haiți ! auzi ? Întoarce cineva cheia în broască !

DOÑA ANGELA : Atunci lasă tot așa cum e și hai repede să ne ascundem, Isabel. Vino, nu mai sta.

ISABEL : Dulapul *me fecit*¹ (*Ies prin dulap și îl așază la loc*).

SCENA A XV-A

Intră Cosme.

COSME : Ei, acum că m-am servit pe mine, să-i fac și stăpînului un hatîr. Drace ! Dar cine ne-o fi răvășit avutul așa, de parcă ni l-a scos la mezat ? Ptiu, parcă-i tarabă odaia noastră. Cine-i aci ? Pe Dumnezeu ! chiar că nu-i nimeni, ori dacă e, nu vrea să răspundă. Dar mai bine că nu răspunde, mă bucur : altfel ar avea ocazia să vadă că mie nu-mi plac obraznicii, care au totdeauna un răspuns pregătit. Dar oricum oi fi, vesel sau trist — deși, ca să vorbim sincer, tremur ca varga de frică — dacă zavergiul care-a trecut pe-aci nu s-a atins de gologanii mei, de rest puțin îmi pasă ; poate să răscolească în voie toate bagajele. Iu, ce-mi zăresc ochii, Isuse Cristoase ! (*Se uită în pungă.*) Mi i-a prefăcut în carbuni ! Spiridușe, spiridușe, oricine îi fi tu, preschimbă-ți banii tăi în ce-i pofti, dar pe cei pe care îi fur eu de ce mi-i preschimbi ?

¹ M-a făcut (lat.).

SCENA A XVI-A

Don Manuel, don Juan, don Luis, Cosme.

DON JUAN : De ce strigi așa ?

DON LUIS : Ce ai ?

DON MANUEL : Ce ți s-a întâmplat ? Vorbește.

COSME : Nemaipomenită îndrăzneală ! Stăpîne, dacă ai strigoi în casă, de ce ne-ai mai găzduit ? Doar o clipă am lipsit de aci, și, uite : am găsit rufe și bagajele făcute val-vîrtej, parcă ni le-ar fi scos perceptorul la licitație.

DON JUAN : Lipsește ceva ?

COSME : Nu lipsește nimic. Numa' gologănașii mei, din punga asta, au fost preschimbați în cărbuni.

DON LUIS : Acum te înțeleg.

DON MANUEL : Ce glumă prostească ! N-are pic de haz.

DON JUAN : Prostească și impertinentă !

COSME : Pe Dumnezeuul meu dacă-i păcăleală !

DON MANUEL : Taci, că te știu eu. Ești obraznic și smintit ca de obicei.

COSME : Oi fi și așa, dar cîteodată mai sînt și în toate mințile.

DON JUAN : Noapte bună, don Manuel ; culcă-te fără teamă de strigoii din han, însă sfătuiește-ți valetul să facă altfel de glume. (*Iese.*)

DON LUIS : Acum văd de ce ești așa viteaz, precum ai dovedit-o. Pentru că trebuie să umbli mereu cu spada trasă, ca să scapi din buclucurile în care te vîră acest nebun.

(*Iese.*)

SCENA A XVII-A

Don Manuel, Cosme.

DON MANUEL : Vezi cum mă iau în derîdere din cauza ta ? Mă cred și pe mine nebun, pentru că-ți rabd toate. Pe unde mă duc, am numai neplăceri de pe urma ta.

COSME : Acum că am rămas singuri, crede-mă că nu glumesc de loc. N-aș îndrăzni să te mint de la obraz pe dumneata, care-mi ești ca un tată. Să n-am parte de luminăția ta, dacă n-am fost în oraș. Cine, necine, cineva ne-a făcut pocinogul ăsta.

DON MANUEL : Nu mai căuta să-ți desvinovățești prostia. S-o încheiem odată. Adună lucrurile răspîndite vraiste și du-te de te culcă.

COSME : Stăpîne, la ocnă să mă vād...

DON MANUEL : Taci, ori de nu îți sparg capul.
(Intră în odaia de culcare.)

COSME : Mi-ar părea rău să mi se întîmple așa ceva. Pînă una alta însă, ia să strîngem noi mărunțișurile astea și să le punem la loc în geamantane. Unde-i trîmbița judecății de pe urmă a giuvaierurilor, să le adune pe toate dintr-o trîmbițare !

(Don Manuel se întoarce cu o scrisoare în mînă.)

DON MANUEL : Fă lumină, Cosme.

COSME : Da' ce-ai pățit, stăpîne ? Ai găsit pe cineva sub pat ?

DON MANUEL : Cînd am desfăcut patul să mă culc, am găsit sub prosopul de pe perini bilețul ăsta. Mă miră mai ales adresa de pe plic.

COSME : Cui e adresat ?

DON MANUEL : Mie, dar într-un chip foarte ciudat.

COSME : Cum ?

DON MANUEL : Sună așa : (*Citește.*) „Să nu mă deschidă nimeni, sînt numai pentru *don* Manuel“.

COSME : Dea Dumnezeu să mă crezi ! Nu-l deschide ; stai întîi să-l afumăm.

DON MANUEL : De mirat mă miră, Cosme, dar nu mi-e frică : cine se miră doar nu se teme. (*Citește.*) „E firesc să mă îngrijesc de sănătatea dumatăle, de vreme ce ți-ai primejduit viața pentru mine. Astfel, îngrijorată și îndurerată, te rog vestește-mă cum te simți și consideră-mă oricînd gata să-ți vii în ajutor. Prilejuri vor fi și pentru una și pentru cealaltă, dacă lași răspuns în același loc unde ai găsit biletul acesta. Ia aminte însă : trebuie păstrat cel mai mare secret ; în ziua cînd îl va afla vreun prieten, îmi voi pierde și onoarea, și viața.“

COSME : Ciudată întîmplare !

DON MANUEL : De ce ciudată ?

COSME : Nu te uimește ?

DON MANUEL : Nu. Dimpotrivă, mă dumirește.

COSME : Cum ?

DON MANUEL : E limpede : domnița mascată care, îngrozită și zăpăcită, fugea de *don* Luis, este iubita lui. Soție nu-i poate fi, pentru că el e neînsurat. Nu-i i-a fost deci greu să pătrundă în casa iubitului.

COSME : Bună socoteală, da' eu cu frica merg mai departe. Să zicem că-i e iubită, n-am nimic

împotrivă, dar cum era să știe ea din stradă ce avea să se întâmple, ca să aibă pregătit biletul pentru azi ?

DON MANUEL : Poate că, după ce s-a despărțit de noi, l-a dat unui servitor.

COSME : Să zicem c-ar fi așa. Totuși, cum ar fi putut servitorul să-l lase aci. Doar n-a mai intrat nimeni în odaie de când am venit eu.

DON MANUEL : L-o fi pus înaintea.

COSME : Atunci, cine a răscolit geamantanele și rufe ? Nu, nu pot să admit ; asta miroase a altceva.

DON MANUEL : Vezi dacă sînt închise ferestrele.

COSME : Cu gergevele și obloane.

DON MANUEL : Nu știu nici eu ce să mai cred. Incep să am bănuieli.

COSME : Ce bănuieli ?

DON MANUEL : N-aș ști să-ți spun.

COSME : Și acu' ce ai de gînd să faci ?

DON MANUEL : Să răspund, și în așa fel încît să nu se creadă că mă uimește sau că mi-e teamă. Odată ce-am pornit-o cu bilețelele, se va găsi, de bună seamă, cine să le ducă și să le aducă.

COSME : Gazdei îi spunem ceva despre toate astea ?

DON MANUEL : Nu. Nu pot face rău unei femei care are încredere în mine.

COSME : Dar nu ofensezi în felul ăsta pe cine crezi că-i este iubit ?

DON MANUEL : Nu ; fără să-i fac ei rău, mă port cinstit și cu el.

COSME : Degeaba ; oricît ai umbla luminăția-ta să mă amăgești cu vorbe, mie nu-mi scoate nimeni din cap că aici nu-i lucru curat.

DON MANUEL : Cum așa ?

COSME : Să presupunem că bilețelele se duc și vin mereu, și oricât te-i osteni luminăția-ta să afli cum, n-o să știi niciodată. Atunci ce-o să zici ?

DON MANUEL : Că cine le duce și le aduce e priceput și îndemînatec, și că în odaie e vreun loc pe unde se poate trece. E drept, cu asemenea bănuieli, s-ar putea, Cosme, să-mi pierd capul, dar nu să cred în lucruri nefirești.

COSME : Atunci nu există spiriduși ?

DON MANUEL : Nimeni nu i-a văzut.

COSME : Nici de-ai casei ?

DON MANUEL : Mofturi.

COSME : Nici vrăjitoare ?

DON MANUEL : Și mai puțin.

COSME : Farmece ?

DON MANUEL : Ce gogoriță !

COSME : Vedenii ?

DON MANUEL : Ferit-a sfîntul !

COSME : Zîne ?

DON MANUEL : Numai în basme.

COSME : Magi ?

DON MANUEL : Curată prostie !

COSME : Ghicitori ?

DON MANUEL : Nesocotință.

COSME : Furii ?

DON MANUEL : Da de unde !

COSME : Am găsit ! Diavoli ?

DON MANUEL : Fără cine știe ce putere.

COSME : Dar suflete din purgatoriu, nu ?

DON MANUEL : Care să mă facă pe mine să mă îndrăgostesc ? Ce gugumănie ! Fugi de-aici, că mă plictisești.

COSME : În sfîrșit : ce hotărăști ?

DON MANUEL : Să stau la pîndă, zi și noapte, cu ochii în patru, pînă oi afla taina ; iată pe ce mă bizui, fără să cred că sînt pe lume spiriduși ori alte bazaconii.

COSME : Ba eu, unul, tot cred că le aduce vreun diavol ; într-o țară unde a început să se fumeze, de toate se pot găsi.

ACTUL AL DOILEA

Odaia doñei Angela

SCENA I

Doña Ángela, doña Beatriz, Isabel.

DOÑA BEATRIZ : Uimitoare lucruri îmi povestești !

DOÑA ÁNGELA : Așteaptă sfârșitul și pe urmă să-mi spui dacă sînt uimitoare. Unde am rămas ?

DOÑA BEATRIZ : Ai rămas unde ziceai că ai trecut prin dulap, că nici nu se bagă de seamă cînd îl miști, că se deschide foarte ușor, i-ai scris biletul și a doua zi ai găsit răspunsul.

DOÑA ÁNGELA : Mărturisesc că rar am citit scrisoare atît de bine adusă din condei : spirituală, galantă, amabilă, ca din vremea cavalierilor rătăcitori cărora li se întîmplau asemenea aventuri. Iat-o ; judecă și tu. (*Citește.*) „Preafrumoasă domniță, oricine ai fi, îndurătoare de acest suspinător cavalier căruia îi alini dorul, rogu-te a mă face știutor al furtului bicisnic, ori păgîn vraciu, care fermecată te ține în lanțuri, pentru ca a doua oară în numele dumitale, tămăduit de rănilor primite, să întru cu el în cumplită bătălie, măcar de-ar fi să rămîn mort, că nu-i viața de mai mult folos decît moartea pentru cavalierul ce nu-și

împlinește datoria. Dătătorul de lumină să te ocrotească și pe mine să nu mă uite. *Cavalerul domniței spiriduș.*“

DOÑA BEATRIZ : E într-adevăr scrisă într-un stil încântător și se potrivește de minune cu aventura ta.

DOÑA ÁNGELA : Când am văzut că nu se arată de loc speriat, sau mirat măcar, și-mi scrie cu atîta haz, i-am răspuns și eu pe același ton, și am trecut...

ISABEL : Stai, nu trece, că vine *don Juan*, frățiorul.

DOÑA ÁNGELA : Desigur, va fi sosind, ca totdeauna, îndrăgostit, fericit că te poate vedea și-ți poate vorbi în casa lui.

DOÑA BEATRIZ : Aș minți dacă aș spune că nu-mi face plăcere.

SCENA A II-A

Don Juan, cei dinainte.

DON JUAN : „Tot răul e spre bine“, sună un proverb, și în adevăr așa este, pentru că supărările dumitale sînt spre binele meu. Am auzit, frumoasă Beatriz, că te-ai certat cu tatăl dumitale, și numai astfel ai venit pe la noi. Îmi pare rău de neplăcerile și necazurile dumitale, dar nu mă voi sfii să-ți mărturisesc că nu ți le împărtășesc, deoarece în ele îmi găsesc eu bucuria și lor le datorez plăcerea de a te vedea. De astă dată iubirea pricinuieste efecte cu totul deosebite : dumitale ciudă, mie încîntare. La fel e și viespea : cînd înțeapă,

o dată cu acul veninos își pierde și viața. Fii binevenită ; oricît de scurtă îți va fi vizita, va fi de ajuns spre a vedea un soare în tovărășia unui înger.

DOÑA BEATRIZ : La păreri de rău și felicitări atît de bine întreșesute, nu știu ce să răspund, decît că m-am certat cu tata din vina dumitale. Știe că am vorbit aseară de la balcon cu un tînăr pe care n-a putut să-l vadă la față. S-a făcut foc și, pînă să-i treacă mînia, m-a trimis să stau aici cu verișoara ; numai în ea are încredere. Mai află, de asemenea, că cearta nu m-a întristat ; și la mine iubirea pricinuieste efecte deosebite, aidoma soarelui care cu aceleași raze pe o floare o vestejește, iar pe alta o îmbobocește. N-a trebuit decît o rază spre a alunga supărarea și a face să înmugurească plăcerea de a mă găsi în casa dumitale, boltă de diamant a unui soare și baldachin al unui înger.

DOÑA ÁNGELA : La amîndoi vă saltă inima de bucurie, de aceea mă acoperiți și pe mine cu atîtea flori.

DON JUAN : Știi ce cred eu, surioară ? Ca să te răzbuni pe oaspetele meu ce te tulbură, înțeleaptă cum ești, ai căutat altul care să mă tulbure și pe mine.

DOÑA ÁNGELA : Ai ghicit ; eu ți l-am adus ca să te ocupi de el.

DON JUAN : Plăcută răzbunare ; îți mulțumesc.
(Vrea să plece.)

DOÑA BEATRIZ : Ce, vrei să pleci, *don* Juan ?

DON JUAN : Ca să-ți fiu pe plac ; de părăsit nu te-aș părăsi decît pentru a-ți face o plăcere tot ție.

DOÑA ÁNGELA : Lasă-l să plece.

DON JUAN : Prea supus și oricînd gata la poruncile voastre.

SCENA A III-A

Doña Ángela, doña Beatriz, Isabel.

DOÑA ÁNGELA : Avea dreptate cînd spunea că m-a tulburat cu oaspetele lui ; nici nu mai știu ce-i cu mine, cum cred că nu știe nici el. Mă mîngîi cu gîndul că și tu ești la fel de tulburată din pricina gazdei tale.

DOÑA BEATRIZ : Numai dorința de a-ți cunoaște întîmplarea mă ajută să-i uit lipsa.

DOÑA ÁNGELA : Ca să nu te plictisesc, să adaug doar că biletele n-au mai conținut, se duceau și veneau zilnic. Pe ale lui nu mai mă săturam citindu-le ; cînd serioase, cînd glumețe, într-un cuvînt sînt fermecătoare.

DOÑA BEATRIZ : Da' el ce crede ?

DOÑA ÁNGELA : Că trebuie să fiu iubită lui don Luis, pentru că m-am ascuns de el, și că voi fi avînd altă cheie de la odaia unde a fost găzduit.

DOÑA BEATRIZ : Un lucru nu înțeleg.

DOÑA ÁNGELA : Care ?

DOÑA BEATRIZ : Văzînd că plouă cu bilețele, de ce n-a stat la pîndă să descopere enigma ?

DOÑA ÁNGELA : De asta nu mă tem ; la ușa lui am pe cineva de încredere, care mă vestește de oricine vine și pleacă, și Isabel nu intră înainte de a se asigura că nu-i nimeni înăun-

tru. Într-o zi, servitorul lui a stat la pîndă de dimineața pînă seara ; și-a pierdut timpul degeaba ; n-a aflat nimic. A, era să uit. Isabel, du coșulețul cît mai e vreme.

DOÑA BEATRIZ : Și încă ceva. Cum se poate să lauzi atît pe un bărbat că e deștept, cînd pînă acum n-a fost în stare să descopere secretul dulapului ?

DOÑA ÁNGELA : Asta-i ca povestea oului lui Juanelo pe care cei mai renumiți învățați se căzneau să-l facă să stea în picioare pe o placă de marmoră și nu izbuteau. Cînd a sosit Juanelo, doar l-a turtit nițel în vîrf și oul a stat pe dată în picioare. Lucrurile sînt grele pînă li se descoperă taina, pe urmă totu-i ușor.

DOÑA BEATRIZ : O ultimă întrebare.

DOÑA ÁNGELA : S-o auzim.

DOÑA BEATRIZ : După atîtea născociri și peri-peții unde vrei să ajungi ?

DOÑA ÁNGELA : Nici eu nu știu ; poate aș minți dacă ți-aș spune că le fac pe toate numai pentru a-mi arăta recunoștința și pentru a-mi omorî vremea. Ca o naivă și neghioabă ce sînt, am ajuns să fiu geloasă pe portretul unei femei ; cu greu mă stăpînesc să nu intru și să i-l iau cu primul prilej. Mă frămînt zi și noapte cum să-i dau să înțeleagă că sînt gata să-l las să mă vadă și să-mi vorbească.

DOÑA BEATRIZ : Și să afle cine ești ?

DOÑA ÁNGELA : Ferească Dumnezeu ! Sînt sigură că nici el nu-i în stare să trădeze în așa hal pe un prieten care l-a găzduit în casa lui. Bănuind că sînt iubita lui *don* Luis, totdeauna mi-a scris cu multă cuviință și

sfială. Nu, nu ; fi fără grijă, că nu mă gîndesc cîtuși de puțin la așa ceva.

DOÑA BEATRIZ : Atunci, cum o să te vadă ?

DOÑA ÁNGELA : Ascultă și n-ai să-ți crezi urechilor cînd ai s-auzi ce plan am ticluit, fără ca eu să fiu nevoită să intru la el, iar el să vie aici fără măcar să-i treacă prin minte unde este.

ISABEL : Sst ! Vine *don Luis*.

DOÑA ÁNGELA : Lasă că-ți spun pe urmă.

DOÑA BEATRIZ : Ce deosebire între unul și celălalt ! Merite va fi avînd și el, de bună seamă, dar... pe cît mă încîntă unul, pe atît mă obosește celălalt. Hai să plecăm ; nu vreau să vie *don Luis* să-mi vorbească.

(*Vrea să plece.*)

SCENA A IV-A

Don Luis, cei dinainte.

DON LUIS : De ce pleci ?

DOÑA BEATRIZ : Pentru că ai sosit dumneata.

DON LUIS : Lumină strălucitoare și neprihănită de la care soarele o împrumută pe a lui ! De ce fugi ? Pentru că sosesc eu ? Sînt așa de întunecat și urît ca noaptea ? Iartă-mi cutezanța de a te opri, zîină din povești, dar de ți-aș cere îngăduința să-ți vorbesc, știu că nu mi-ai da-o. Căci, cunoscîndu-te cît ești de aspră, nu vreau să-ți cerșesc o astfel de favoare. Văd că dragostea mea fără margini nu trezește în sufletul tău înghețat decît dispreț, și orice speranță ar fi zadarnică.

Află totuși că, în ciuda neîndurării ce-mi arăți, eu nu voi înceta să te iubesc, și prin asta mă voi simți într-un fel răzbunat. Voi fi cu atât mai fericit, cu cât îmi vei da mai multe dovezi de nepăsare. Și cu cât mă vei chinui mai mult, cu atât îți voi arăta mai multă dragoste. Indiferența ta să fie singura răsplată a darurilor mele. Învață-mă ce-nseamnă asprimea, și eu te voi învăța ce-nseamnă iubirea. Eu am să te copleșesc cu atenții, iar tu mă vei trata numai cu dispreț. Eu am să iubesc pentru amândoi, iar tu vei avea deajunsă cruzime cât să nu ducem lipsă nici unul.

DOÑA BEATRIZ : Ah, ce frumos și politicos te vaieți ! Chiar de-aș vrea să te mângâi, nu voi face-o, ca să am plăcerea să te aud văitându-te.

DON LUIS : Disprețul tău m-a învățat graiul durerii.

DOÑA BEATRIZ : E bine să nu pierzi obiceiul, ca să ai cu ce te consola. (*Vrea să plece, don Luis o oprește iar.*)

DON LUIS : Ca să te răzbuni...

DOÑA BEATRIZ : Lasă-mă ; nu te mai pot asculta. Pentru Dumnezeu, Ángela, oprește-l. (*Iese.*)

DOÑA ÁNGELA : Bine, frate, ești prea din cale afară de slab ! Să rabzi atâtea umilințe și obrăznicii ! Te compătimesc.

DON LUIS : Dar ce să fac, surioară ?

DOÑA ÁNGELA : Încearcă s-o uiți, căci să iubești fiind disprețuit înseamnă să mori, nu să iubești. (*Iese împreună cu Isabel.*)

DON LUIS : Ah, s-o uit ! E ușor de spus ; dar cum o să pot uita, așa de adânc rănit cum

sînt ? Roag-o, spune-i numai o dată să se arate binevoitoare, și recunoscător o voi uita, ofensat însă nu, niciodată. Dacă de obicei binele se uită, e din pricină că binele nu doare așa cum doare o jignire.

SCENA A V-A

Rodrigo, don Luis.

RODRIGO : De unde vii ?

DON LUIS : Nu știu.

RODRIGO : Pari trist. Nu vrei să-mi spui de ce ?

DON LUIS : Am vorbit cu *doña* Beatriz.

RODRIGO : Am înțeles ; se vede după față ce ți-a răspuns. Dar unde e, că azi n-am văzut-o.

DON LUIS : Cruda, de cîteva zile e oaspetele soră-mi, știi, numai așa ca să nu fiu scutit niciodată de năduful oaspeților. Frate-meu și soră-mea parcă s-au înțeles să-mi aducă zilnic cîte unul : ieri, *don* Manuel, ca să-mi dea griji, azi Beatriz, ca să-mi ție de urît gelozia.

RODRIGO : Ia seama : vine *don* Manuel și poate să te audă.

SCENA A VI-A

Don Manuel, cei dinainte.

DON MANUEL (*aparte*) : E cu putință ? Numai mie să mi se întîmple astfel de minuni ? Dumnezeuule, cum să fac eu să aflu dacă

domnița e iubita lui *don* Luis și cum de a reușit să încurce atât ițele ?

DON LUIS : *Don* Manuel.

DON MANUEL : *Don* Luis.

DON LUIS : De unde vii ?

DON MANUEL : De la Palat.

DON LUIS : Nici n-ar mai fi trebuit să te întreb.

Pentru cine vine cu cereri la Madrid, toate drumurile duc la Palat.

DON MANUEL : Dacă ar fi să mă duc la Palat, n-ar fi nimic ; din păcate trebuie să mă duc mai departe. Maiestatea-sa a plecat aseară la Escorial, și eu trebuie să-i prezint fără întârziere hîrțile mele ; chiar astă noapte pornesc într-acolo.

DON LUIS : Dacă îți pot fi de folos la ceva, îți stau pe de-a-ntregul la dispoziție.

DON MANUEL : Îți mulțumesc din toată inima ; ești foarte amabil.

DON LUIS : Mărturisesc că nu vreau să te măgulesc de loc vorbindu-ți astfel.

DON MANUEL : Nu mă îndoiesc nici o clipă.

DON LUIS : Atunci, îți stau la dispoziție. (*Aparte:*) Asta ca să termini mai iute și să nu te mai văd.

DON MANUEL : Cum ești însă, de bună seamă, un curtean foarte căutat, n-aș vrea să te rețin de la vreo întîlnire.

DON LUIS : Nici dac-ai fi auzit ce vorbeam mai adineauri cu Rodrigo nu m-ai fi nimerit mai bine.

DON MANUEL : Prin urmare, m-am înșelat ?

DON LUIS : Da, căci nimeni nu-i mai chinuit decît sînt eu de o domniță ce fuge de mine ca diavolul de tămîie.

DON MANUEL : Exagerezi, *don* Luis.

DON LUIS : Iubesc o frumusețe fără seamăn zadarnic și fără speranță.

DON MANUEL : Cu alte cuvinte, te ferești de mine.

DON LUIS : Da' de unde, *don* Manuel ! Sînt un om fără noroc ; domnița mea nici măcar nu-mi îngăduie să mă apropii de ea ; mai mult chiar, roagă lumea să-mi taie calea cînd încerc să-i destăinuiesc patima ce-mi clocotește în inimă. Alții caută mijlocitori ca să-i ajute să ajungă unde doresc, ea-i caută ca să mă gonească.

(*Don Luis și Rodrigo ies.*)

SCENA A VII-A

DON MANUEL : Nici nu se putea o destăinuire mai completă decît asta ! O femeie care fuge de el și roagă pe altcineva s-o scape de urmăritor. Hm ! Bate șaua să priceapă calul ! Așa barem am scăpat de o îndoială. Chiar dacă e aceea pe care am apărat-o, nu-i iubita lui ; nu l-ar disprețui dînsa, dacă ar locui la el. Acum însă am altă îndoială și mai chinuitoare. Să zicem că nu-i iubita lui și nici nu locuiește la el. Dar atunci cum izbutește să-mi scrie și să-mi răspundă ? Scap de una și dau de alta. Ce-i de făcut ? M-am zăpăcit de tot ; mi-am pierdut șirul gîndurilor. Doamne, ce diavol de femeie !

SCENA A VIII-A

Cosme, d o n Manuel.

COSME : Stăpîne, ce mai e cu spiridușul ? L-ai mai văzut pe aici ? Tare m-aș bucura să fi spălat putina.

DON MANUEL : Vorbește mai încet.

COSME : Am o groază de treabă și nu-mi dă mîna să intru în odaie.

DON MANUEL : De ce ?

COSME : Mi-e frică.

DON MANUEL : Frică ? Să-ți fie rușine ! Bărbat ești tu ori găină ?

COSME : Ehe, nu mi-ar fi mie, da' vezi că mi-e ; sînt un om pătit.

DON MANUEL : Lasă glumele astea prostești și fă lumină ; am de scris și chiar în noaptea asta trebuie să plec la Escorial.

COSME : Aha, m-am lămurit ; care va să zică recunoști că ți-e frică și luminăției-tale.

DON MANUEL : Dimpotrivă, recunosc că nu-ți iau în seamă prostiile ; am alte lucruri mai importante de făcut ; dar să nu pierdem vremea. Pînă mă duc eu să-mi iau rămas bun de la *don Juan*, fă lumină. (*Iese.*)

COSME : Cum să nu ; la poruncă. Să aprind lampa spiridușului ; e timpul să-l servesc, să nu stea dumnealui pe întuneric. Parcă erau pe aici niște chibrituri. Nu-s ; să mă duc să caut. Ah, ce viteaz sînt ! Dar deocamdată dîrdîi de frică ! (*Iese.*)

SCENA A IX-A

Isabel *intră prin dulap cu un coșuleț
acoperit.*

ISABEL : Nu sînt acasă ; mi-a spus servitorul. Am timp să las coșul la locul lui. Vai, singură și pe întuneric, mi-e frică și de mine. Doamne, cum tremur ! Cred că sînt primul spiriduș care se roagă lui Dumnezeu. Unde o fi scri-nul ? Am pățit-o ; de teamă și de groază, nici nu mai știu pe unde umblu ; măcar de-aș nimeri masa. Nu-i ! Doamne, ce să mă fac ? Dacă nu izbutesc să ies și mă găsește aici, se duce totul naibii. Haiti ! se deschide ușa ; vine cineva cu lumină. Acum s-a sfîrșit ; au să mă prindă și vor descoperi totul. Nu pot nici să mă ascund, nici să ies.

SCENA A X-A

Cosme cu lumină, Isabel.

COSME : Spiridușe, drăcușorul neichii, fii om cumsecade ; am auzit că sînt și de ăștia ; uite, supus și smerit, mă rog dumitale, șterge-mă pe mine din catastiful matrapazlîcurilor pe care le învîrtești, și asta pentru patru motive : primul îl știu eu (*Merge prin odaie, urmat pas cu pas de Isabel, care se ferește să nu fie văzută.*) ; pe al doilea îl cunoști

mătăluță ; al treilea pentru că ești băiat deștept, și al patrulea pentru cîntecelul :

*Spiridușe, spiridușe,
Milă de mine să ai,
Că-s copil și mititel
Abia făcut copăcel.*

ISABEL (*aparte*) : Acum am luat seama odăii ; el nu m-a zărit ; dacă-i sting lumina, pînă să aprindă alta, am șters-o. O să audă zgomot, dar dacă nu m-a văzut, nu-i nimic, și apoi, din două rele trebuie să-l aleg pe cel mai mic.

COSME : Ptiu, priceput muzicant e teama !

ISABEL (*aparte*) : Uite așa. (*Îi dă un brînci și o lovitură peste lumînare, care se stinge.*)

COSME : Aoleo ! Sărăcan de mine ! M-a ucis !
Îndurare !

ISABEL (*aparte*) : Acum s-o șterg.

SCENA A XI-A

Don Manuel, Isabel, Cosme.

DON MANUEL : Ce-i asta, Cosme ? De ce stai fără lumină ?

COSME : Dacă ne-a stins pe amîndoi spiridușul : lumina dintr-o lovitură și pe mine dintr-o bușitură.

DON MANUEL : Ai vedenii de frică.

COSME : Întreabă-mi spinarea dacă-s vedenii.

ISABEL (*aparte*) : Ah, numai de-aș nimeri ușa !

DON MANUEL : Cine-i aci ?

(Isabel se întâlnește cu don Manuel, care-l apucă coșulețul.)

ISABEL *(aparte)* : Alta și mai boacănă ; am dat peste stăpîn.

DON MANUEL : Adu lumină, Cosme ! Am pus mîna pe el.

COSME : Nu-i da drumul.

DON MANUEL : Las' pe mine ; du-te repede.

COSME : Ține-l bine să nu-ți scape. *(Iese.)*

ISABEL *(aparte)* : Trage de coș ; ce-ar fi să i-l fac cadou ? Bun ; am găsit dulapul. Rămîi cu bine. *(Iese lăsînd coșul în mîinile lui don Manuel.)*

DON MANUEL : Oricine ai fi, femeie ori demon, să stai liniștit pînă aduce lumină ; altfel, pe legea mea, te tai ! Dar ce-i asta ? Parcă strîng în brațe numai vînt ; nu simt decît niște rufe, ușoare ca fulgul. Ce să fie ? Dumnezeu, îmi pierd capul !

SCENA A XII-A

Cosme cu lumină, don Manuel.

COSME : Ei, spiridușe, acumă să-ți vedem ochișorii. Da' ce-i cu el ? Nu-l prinseseși ? Ce înseamnă asta, stăpîne ?

DON MANUEL : Întreabă-mă să te întreb. Mi-a lăsat coșul cu rufe și a fugit.

COSME : Mare drăcie, stăpîne ! Nu te laudai luminăția-ta că l-ai prins ? Ori a zburat pe aripile vîntului ? Mai ai ceva de zis ?

DON MANUEL : Zic că ființa asta așa de pricepută în a intra și ieși de aici era închisă în odaie. Ca să poată fugi ți-a stins ție lumînarea, mi-a lăsat mie coșul și apoi a sbughit-o.

COSME : Pe unde ?

DON MANUEL : Pe ușa.

COSME : Zău dacă n-o să mă faci să mă scrîntesc de tot la cap. Când îți spun că l-am zărit eu la ultimele pîlpîiri ale feștilei stinse !

DON MANUEL : Ce formă avea ?

COSME : Semăna cu un călugăr prichindel, pe cap cu un fes cît un clopot ; pesemne era călugăr capucin.

DON MANUEL : De frică ai aiureli ! Mai bine luminează coala, să vedem ce-a adus călugărașul. Ține coșul.

COSME : Coșul iadului ? !

DON MANUEL : Ține-l odată, cînd îți spun.

COSME : Sînt murdar pe mîini de seul de la lumînare ; o să murdăresc învelitoarea ; mai bine pune-l pe podea.

DON MANUEL : Ne-a adus rufe albe și o scrisoare. Ia să vedem acum și stilul călugărașului. (*Citește.*) „În puținul timp de cînd stai aci, nu s-au putut țese mai multe rufe ; vom avea grijă să-ți aducem altele de îndată ce vor fi gata. Cît privește prietenul de care scrii, presupunînd că sînt iubita lui *don* Luis, te asigur că nu numai că nu sînt, dar nici nu pot fi ; de altfel, despre asta vom vorbi mai pe larg cînd ne vom vedea, și asta se va întîmpla foarte curînd. Dumnezeu să te apere și să te păzească.“ Spiridușul e botezat, căci pomeneste de Dumnezeu.

COSME : Vezi că sînt și spiriduși religioși ?

DON MANUEL : S-a făcut tîrziu ; du-te și fă bagajele ; și pune hîrțiile astea într-un săculeț ; de ele avem nevoie ; pînă atunci să răspund spiridușului meu. (*Îi dă niște hîrtii lui Cosme, care le așază pe un scaun ; don Manuel scrie.*)

COSME : Să le pun aci, ca să le am la îndemînă ; și nu cumva să le uit. Ia să întreb eu pe luminăția-sa : acum crezi în spiriduși ?

DON MANUEL : Curată gugumănie !

COSME : Gugumănie, negugumănie, nu-ți căzu adineauri ploconul din cer ? Ce altă dovadă mai vrei ? Desigur, îți convine s-o ții mereu așa, că te alegi numai cu plăcînțele. Da eu, prăpăditul de mine, că rămîn veșnic cu buzele umflate, să fiu lăsat barem să cred în ele.

DON MANUEL : Cum așa ?

COSME : Uite așa : vin și ne răvășesc bagajele, pe luminăția-ta te apucă rîsul și pe mine mă trec nădușelile pînă le strîng și le rînduiesc la loc ; ți-aduc bilețele ca să-ți zboare gîndurile, mie-mi iau frumușel gologanii și-mi lasă cărbuni în loc. Prăjiturile cînd sosesc, le mănînci luminăția-ta ca un tată, și eu înghit în sec ca un nătăfleată ; nici nu-mi dai timp să mă uit la ele. Intrăm amîndoi aproape în același timp în odaie, dumitale îți dăruiesc un coșuleț cu batiste în dantele și mie-mi ard un ghiont de văd stele verzi. Pentru luminăția-ta plăcerile și foloasele, pentru mine sperieturile și ponoasele. Pentru dumneata mîna spiridușului e de catifea, iar pentru mine de fier. La dracu' ! O să-mi pierd răbdarea dacă-mi vei mai cere mult să tot tăgăduiesc ce văd și ce mi se întîmplă. Lasă-mă barem să cred.

DON MANUEL : Haide, haide, lasă asta acum. Fă bagajele ; te aștept în odaia lui *don Juan* pînă termini.

COSME : Ce bagaje să mai fac, dacă acolo nu poți merge decît îmbrăcat în negru ? Pune-ți doar o mantie.

DON MANUEL : Închide și ia cheia. Dacă o veni *don Juan* și o voi să intre, are el alta. Tot nedumerit am plecat ; n-am putut afla nimic din ce-o să se întîmple, și încă în curînd ; n-aveam încotro ; unde mă duc acum e vorba de onoarea mea, pe cînd aci rămînem numai pentru o plăcere și, între amîndouă, întîi onoarea și pe urmă plăcerea. (*lese.*)

SCENA A XIII-A

Odaia doñei Ángela

Doña Ángela, doña Beatriz, Isabel.

DOÑA ÁNGELA : Îmi sărise inima de spaimă cînd am văzut că întîrzii.

ISABEL : Cît pe aici era s-o pățesc și să ni se spulbere toată născocirea. Dacă mă prindeau, trebuia să mărturisesc tot. Am scăpat așa cum v-am povestit.

DOÑA ÁNGELA : Întocmai ca-n basme.

DOÑA BEATRIZ : De bună seamă, au rămas și mai uimiți. Să se pomenească așa, din senin, cu un coș în mîini, să nu zărească pe nimeni, și cine l-a adus să dispară ca o fantomă. Curat ca-n basme.

DOÑA ANGELA : Dacă mai izbutesc acum să-l fac să vie să mă vadă, așa cum ți-am spus, atunci sigur că-și iese din minți.

DOÑA BEATRIZ : Oricît de chibzuit și mintos ar fi cineva, dragă Angela, nu se poate să nu rămîie uluit de asemenea ispravă. Să-l aduci să te vadă, fără să știe unde, să se găsească pe urmă dinaintea unei domnițe frumoasă ca o zîină, bogată ca o sultană, să nu știe cine-i și cum o cheamă (asta mi se pare că-ți e intenția) și să plece apoi legat la ochi, bîjbîind orbește prin întuneric și fără să poată înțelege nimic, e o faptă într-adevăr vrednică de uimire.

DOÑA ANGELA : Totu-i gata ; chiar în astă noapte l-aș fi adus, dacă nu erai tu aici.

DOÑA BEATRIZ : Cum, te îndoiești de mine ? Crezi oare că nu-ți voi păstra secretul ?

DOÑA ANGELA : Nu, nu de asta, verișoară ; dar pentru că atît timp cît vei sta tu aci, nu se vor mișca nici frații mei de acasă, doar, doar te vei îndura să le trimiți o rază din farmecul ochilor tăi. Cu ei acasă, nu îndrăznesc să încerc.

SCENA A XIV-A

Intră don Luis și rămîne lîngă cortină, cei dinainte.

DON LUIS (*aparte*). : Ceruri, ceruri milostive ! Cum să mă stăpînesc cînd o zăresc ? Cum să-mi înăbuș simțirea ? Inima-mi bate să-mi spargă pieptul. Nu, nu ; nu se poate ; trebuie

să-mi birui patima, trebuie să mă liniștesc.
Să încerc.

DOÑA BEATRIZ : Să-ți spun eu cum s-ar putea face totul fără să te prindă și să stau și eu aici. Mi-ar părea așa de rău să lipsesc și să nu văd cum se deapănă basmul mai departe.

DOÑA ÁNGELA : Cum ? Spune repede.

DON LUIS (*aparte*) : Ce-or fi vorbind, de parcă și de respirația lor se tem ?

DOÑA BEATRIZ : Zicem că a trimis tata după mine, eu mă fac că plec, toți cred că am plecat și rămân aci...

DON LUIS (*aparte*) : Ce-o fi însemnând asta ? Ce-or fi urzind împotriva mea ?

DOÑA BEATRIZ : Ascunsă, voi putea lua parte la reprezentatie fără teamă.

DON LUIS (*aparte*) : Ce-mi aud urechile ? Haína !

DOÑA BEATRIZ : Ah ! ce bine-mi pare !

DOÑA ÁNGELA : Și pe urmă ce spunem când te-or vedea aici ?

DOÑA BEATRIZ : Mă mai întrebi ? N-o să știm noi să ticluim vreo minciună ?

DON LUIS (*aparte*) : Ba bine că nu ! La de astea vă pricepeți ! Dar ce mă fac eu ? Ah, simt că-mi plesnește capul !

DOÑA BEATRIZ : Ard de nerăbdare, dragă Ángela, să văd deznodământul acestei uimitoare iubiri. În taină, fără martori, cum dorm toți, ușor va putea trece din odaia lui într-a ta.

DON LUIS (*aparte*) : E lămurit. I-am pătruns intenția. Îl preferă pe frate-meu. Îl va face fericit. Voiesc să mă mintă pe mine, să se prefacă a-și lua rămas bun, ca să-l poată aduce liniștit în odaia lor. Ah, și cum ard de gelozie, parcă sînt pe jăratec ! Să fiu oare atît de laș, încît să nu îndrăznesc nimic ? Ei, dar nu !

Nu-și va împlini visul. Voi striga, sub un pretext oarecare voi răscoli toată casa, pînă voi descoperi-o și le voi tulbura gungurelile. Gelosii nu au alt mijloc de a se răzbuna decît să împiedice pe îndrăgostiți să-și guste în tihnă iubirea. Ceruri, ajutați-mă. Încins de dragoste, mor de gelozie ! (*Iese.*)

DOÑA ÁNGELA : Așa-i foarte bine ; mîine vom spune că ai plecat.

SCENA A XV-A

Don Juan, doña Ángela, doña Beatriz,
Isabel.

DON JUAN : Bine te-am găsit, surioară ! Ce plăcere să te văd, frumoasă Beatriz !

DOÑA BEATRIZ : În sfîrșit ; începuse să ne fie dor de dumneata.

DON JUAN : Adevărat ? Să fiu eu atît de norocos ? Prea ar fi mare fericire ; nici nu îndrăznesc s-o cred, și în același timp sînt mîndru și parcă invidios pe mine însumi.

DOÑA BEATRIZ : Lasă, lasă, *don* Juan ; nu te mai preface atîta. Dacă ți-ar fi sinceră iubirea, n-ai fi întîrziat atît să vii să ne vezi ! Dar pesemne că te-ai distrat pe unde-ai fost, și de aceea ești atît de mîndru de tine precum spui.

DON JUAN : O, cum aș fi vrut să vii mai repede ! Dar m-a reținut *don* Manuel, oaspetele, ca să-și ia rămas bun ; a plecat adineauri.

DOÑA ÁNGELA : Vai de mine !

DON JUAN : De ce ai tresărit așa, surioară ?

DOÑA ÁNGELA : Nu de spăimă, ci mai degrabă de bucurie.

DON JUAN : Îmi pare rău, dar trebuie să te anunț că bucuria nu-ți va ține mult : se întoarce mâine.

DOÑA ANGELA (*aparte*) : Mi-a venit inima la loc ! (*Tare.*) Uf, bine c-a plecat ; începuse să mă plictisească.

DON JUAN : Ba nu, surioară ; și tu și fratele meu sînteți furioși pe el fiindcă-mi face mie plăcere să-l am oaspete.

DOÑA ÁNGELA : Aș avea eu ce să-ți răspund, dar mai bine tac. Cel mai bun lucru e acum să plec și să vă las singuri. Trebuie să-mi joc cum se cuvine rolul, căci doi îndrăgostiți ca voi n-au nevoie tot timpul de mijlocitoare. Vino cu mine, Isabel. (*Aparte, către Isabel.*) Chiar astă seară am de gînd să-i iau portretul ; pot intra fără teamă. Pregătește-mi lumină și-o haină să mă acopăr. Cine-mi scrie mie, nu trebuie să aibă la el, spre rușinea mea, portretul altei femei. (*Doña Angela și Isabel ies.*)

SCENA A XVI-A

Doña Beatriz, don Juan.

DOÑA BEATRIZ : De ce mă amăgești, don Juan, cu vorbe atît de frumoase ?

DON JUAN : Eu să te amălesc, draga mea Beatriz ? Eu să te înșel, cînd lîngă tine mi se pare că-mi pogoară din cer în inimă un firisor subțire, tors parcă din raze de soare și de lună, firul

iubirii, ce-mi dă aripi, îmi pune pe frunte
scînteieri de zori și mă îndeamnă să cred și
să-ți șoptesc că te voi iubi întotdeauna. Nu,
nu te amăgesc; acesta-i marele adevăr al
vieții mele. Chiar de-aș voi să te uit, să te
smulg din inimă, mi-ar fi cu neputință. Așa
stă scris în ceruri și nu mă pot împotrivi
voinței stelei mele.

DONA BEATRIZ : Dacă am devenit aleasa inimii
tale prin capriciul unei stele, atunci nu pot
avea prea multă încredere în vorbele-ți
curtenitoare. Slavă Domnului că eu nu-mi las
dragostea la voia întîmplării, și nici nu-mi
trece prin minte să mi-o smulg din inimă.
(Iese, urmată de don Juan.)

SCENA A XVII-A

În drum spre Escorial

*Cosme fugind de don Manuel, care aleargă
după el.*

DON MANUEL : Nătărăule, dacă nu m-aș gândi...

COSME : De aceea gîndește-te.

DON MANUEL : Că m-aș înjosi pe mine, ți-aș
frînge coastele.

COSME : Gîndește-te că te-am slujit cu credință,
că orice creștin poate săvîrși o greșeală.

DON MANUEL : Nimeni nu te-ar răbda în locul
meu. Ți-am cîntat într-una să ai grijă de ele,
și ție pe o ureche ți-a intrat și pe alta ți-a
ieșit; ai uitat tocmai ce-i mai însemnat.

COSME : Tocmai pentru că sînt însemnate le-am uitat ; altfel ce-ar fi fost dacă le-aş fi uitat : pagubă-n ciperi. Şi cît m-am căznit să nu uit hîrtille ! Le-am luat şi le-am pus deoparte să le am la îndemîină, şi cînd colo, parcă a fost un făcut, numai bine le-am uitat. Dacă nu le-aş fi pus deoparte, acum ar fi fost la un loc cu celelalte lucruri.

DON MANUEL : Noroc că ți-ai adus aminte la jumătatea drumului, altminteri aghiută te lua.

COSME : De cum am plecat, parcă aveam o piatră pe inimă. Măi, ce-o mai fi şi asta de mă perpelesc aşa ? îmi ziceam. Şi odată m-am luminat : ptiu ! drăcia naibii : am uitat hîrtille.

DON MANUEL : Spune omului să aibă grijă de cai şi să ne aştepte aici ; ai casei or fi dormind, să umblăm uşor, să nu-i deşteptăm. Avem cheia, putem intra să luăm hîrtille fără să ne simtă nimeni.

(Cosme iese pentru o clipă, apoi se întoarce repede.)

COSME : Cu omul m-am înţeles, da' vezi, stăpîne, fără lumină o să fie greu să le găsim şi mai mult ca sigur o să facem zgomot. Tot trebuie să cerem lumină din odaia lui don Juan, ca să vedem unde sînt.

DON MANUEL : Nemaipomenit ! Nu te laşi pînă nu mă scoţi din pepeni. Acum vrei să-l trezim din somn şi să facem tărăboi ? Nu poţi, mişelule, că tu eşti cauza pocinogului, să te duci pe dibuite să le iei de unde le-ai lăsat ?

COSME : Ehe, asta ar fi floare la ureche : la masa unde ştiu eu că le-am aşezat m-aş duce cu ochii închişi, dar...

DON MANUEL : Deschide repede, ce mai aştepţi ?

COSME : ...naiba ştie unde le-o fi pus spiriduşul.
N-a fost lucruşor pe care să-l fi lăsat eu unde-
deva şi să-l găsesc la locul lui !

DON MANUEL : Dacă le-o fi mutat, om cere lumină. Pînă atunci, însă, să nu tulburăm pe gazdele noastre, care ne-au primit atît de bine. (*Ies amîndoi.*)

SCENA A XVIII-A

Odaia lui don Manuel

Doña Ángela şi Isabel intră prin dulap.

DOÑA ÁNGELA : Isabel, casa e cufundată în tăcere ; pe toţi e stăpîn somnul, ce fură tuturor jumătate din viaţă. Musafirul a plecat ; acum am prilejul să-i iau portretul pe care l-am văzut la el prima dată.

ISABEL : Intră încet, să nu faci cumva zgomot.

DOÑA ÁNGELA : Închide-mă pe dinafară ; nu ies de aci pînă nu vei veni să mă anunţi, ca să nu mai trec prin vreo altă primejdie.

ISABEL : Te aştept aci. (*Isabel pleacă închizînd dulapul.*)

SCENA A XIX-A

Don Manuel, Cosme, pe întuneric ; doña Ángela.

COSME (*vorbînd în şoaptă cu stăpînu-său*) : Am deschis.

DON MANUEL : Umblă binişor, să nu faci zgomot, că altfel se iscă un război de o să ne fie mai mare dragul.

COSME : Mă crezi că mi-e frică ? Spiridușul ăsta ar fi putut măcar să ne aprindă lumina.

DOÑA ÁNGELA : Să scot lumînarea ; e timpul să fac nițică lumină.

(Scoate un mic felinar cu lumînare pe care îl ținuse ascuns.)

COSME *(aparte către stăpînu-său)* : Niciodată spiridușul n-a fost mai deștept ca acum ; ne-a și aprins lumina ; vezi dacă te iubește : dumitale ți-o aprinde și mie mi-o stinge.

DON MANUEL : Dumnezeuule ! Chiar că asta-i ceva nefiresc ; să ne aprindă lumina așa, la poruncă, nu-i lucru curat.

COSME : Nu-i așa că aveam dreptate ?

DON MANUEL : Îmi simt picioarele ca de lemn ! Mai că mă bat gîndurile să mă întorc.

COSME : De, ca omul ; ți-e și luminăției-tale o fărîmă de frică.

DOÑA ÁNGELA : Aci parcă văd o masă ; e plină de hîrtii.

COSME : Uite-l că se îndreaptă spre masă.

DON MANUEL : Mare minune ! Închipuire să fie sau ce altceva ?

COSME : Uite cum ne călăuzește. Drept unde avem treabă ne duce, fără să zărim cine poartă lumina.

(Doña Ángela pune lumînarea de la felinar într-un candelabru de pe masă, ia un scaun și se așază cu spatele spre ei.)

DOÑA ÁNGELA : Aci trebuie să fie ; ia să caut.

DON MANUEL : Ia te uită, Cosme, că la răsfrîngerele luminii se deslușește tot. În viața mea n-am văzut femeie mai frumoasă ! Sfîntă Fecioară ! Ce înseamnă asta ? Minunea-i ca

o hidră : într-una se nasc o mie. Ce-i de făcut ?

COSME : O ia pe îndelete. Trage scaunul.

DON MANUEL : E icoana celei mai desăvîrșite frumuseți pictată de penelul Atotputernicului.

COSME : Într-adevăr, altul nici n-ar fi putut-o face.

DON MANUEL : Ochii-i strălucesc mai puternic ca lumina.

COSME : Nici vorbă, dacă ochii-i sînt luceferii cerului lui Lucifer.

DON MANUEL : Șuvițele părului sînt raze de soare.

COSME : Le-a furat de la el.

DON MANUEL : Și buclele, stele.

COSME : Păi, tot furate sînt și ele.

DON MANUEL : E fără pereche.

COSME : Dacă i-ai vedea picioarele, n-ai mai zice așa ; ăștia la picioare sînt blestemați.

DON MANUEL : O frumusețe fără seamăn, un înger căzut din cer.

COSME : Da, dar cu ghiare.

DON MANUEL : Dar ce-mi văd ochii ? Oare ce-o fi vrînd cu hîrțile mele ?

COSME : Mă prind că umblă să aleagă pe cele de care ai nevoie, ca să ne scutească pe noi de-a le mai căuta. Asta-i un spiriduș foarte serviabil.

DON MANUEL : Doamne, Doamne ! Ce să mă fac ? Niciodată n-am fost laș, dar acum sînt.

COSME : Ba eu, unul, am fost, și încă de multe ori.

DON MANUEL : Picioarele mi-au înghețat ; simt cum mi se face părul măciucă ; prin piept mă trec junghiuri, și parcă mi-au pus ștreangul de gît. Nu se poate ; e o copilărie să-mi fie

frică. Haidem, să încercăm să biruim vraja.
(*Se apropie și o prinde de braț.*) Înger, demon
sau femeie, de astă dată nu-mi mai scapi.

DOÑA ÁNGELA (*aparte*): Vai, sînt pierdută ! Doar
s-a prefăcut că pleacă ; a fost mai șiret ca
mine.

COSME : Pentru numele lui Dumnezeu (acu' s-a
sfîrșit cu diavolul), mărturisește...

DOÑA ÁNGELA (*aparte*): Dar ia să mă prefac...

COSME : Cine ești și ce vrei de la noi ?

DOÑA ÁNGELA : Generos don Manuel Enríquez,
un mare noroc te așteaptă. Ursitoarele stau
de veghe ; îți torc mereu caiul fericirii așa
cum meriți ; dar nu te apropia și nu mă
atinge, altfel spulberi totul. Ți-am scris de
dimineață că ne vom vedea în curînd și așa
s-a și întîmplat ; m-ai văzut în cea mai fru-
moasă întruchipare ce puteam alege. Acum
du-te liniștit și lasă-mă pe mine aci. N-a sosit
încă timpul să-mi afli taina ; mîine vei
afla-o. Bagă de seamă însă : să nu sufli la
nimeni nici o vorbă, dacă vrei să nu-ți go-
nești norocul. Umblă cu bine.

COSME : Ce mai așteptăm, stăpîne ? N-auzi că ne
urează să umblăm cu bine ?

DON MANUEL (*aparte*): Mii de draci ! Ce, sînt
iepure să mă sperii de umbre vane ? Mi-e ru-
șine și sînt furios pe mine însumi că a putut
să-mi fie frică ; chiar acum trebuie să desco-
păr secretul, bărbătește și fără amînări.
(*Tare.*) Femeie, sau oricine ai fi, altceva sînt
sigur că nu ești, fă bunătatea și spune-mi
cum ai pătruns aici și cu ce scop. Nici mîine,
nici poimîine, ci pe loc vreau să gust din fe-
ricirea ce mi se oferă : dacă ești demon, pen-

tru că ești demon ; dacă ești femeie, pentru că ești femeie. Demon ? Haida de ! Cu trupul pe care ți l-am simțit, ești femeie în toată regula, nu demon.

COSME : Totuna e.

DOÑA ÁNGELA : Nu mă atinge, că-ți pierzi norocul.

COSME : Domnul diavol are dreptate ; n-o atinge că nu-i nici harpă, nici vioară, nici liră.

DON MANUEL : Atunci nu-mi rămîne decît un singur mijloc ca să mă încredințez dacă ești demon : spada. (*Trage spada.*) Și nu vei avea de ce să te superi.

DOÑA ÁNGELA : Vai ! Oprește-ți brațul ; fie-ți milă de o biată femeie ; mărturisesc că într-adevăr femeie sînt. Va fi fiind păcat să iubești, dar nu cred că merită o soartă atît de crudă cine atît de mult iubește. Nu-ți întina oțelul, nu-i întuneca strălucirea în sîngele meu.

DON MANUEL : Atunci spune cine ești.

DOÑA ÁNGELA : Voi spune, n-am încotro. Nu mai pot ascunde iubirea aceasta, dorința, adevărul, credința. Dar trecem prin primejdie de moarte, dacă ne aude sau ne zărește cineva, pentru că sînt mult mai mult decît par ; de aceea, ca să nu ne tulbure nimeni, trebuie să închideți ușile, și de la odaie, și de la intrarea principală, nu care cumva trecînd cineva și zărind lumină, să vie să vadă ce-i aici.

DON MANUEL : Fă lumină, Cosme, și hai să închidem ușile. Vezi că-i femeie și nu spiriduș ?

COSME : Nu-ți spuneam eu ?

(*Ies amîndoi.*)

SCENA A XX-A

Doña Ángela, apoi Isabel.

DOÑA ÁNGELA : Isabel m-a închis pe dinafară, oaspetele m-a prins aci, nu mai e chip, trebuie să mărturisesc adevărul.

(Intră Isabel prin dulap.)

ISABEL : Pst, pst, stăpînă ; a venit fratele să întrebe de dumneata.

DOÑA ÁNGELA : Ah, ce noroc ! Trage dulapul. Ești o comoară ! Tot n-a descoperit secretul.

(Ies și închid dulapul.)

SCENA A XXI-A

Don Manuel, Cosme.

DON MANUEL : Am închis ușile ; urmează, domniță, povestește... Dar ce înseamnă asta ? Unde e ?

COSME : De unde să știu eu ?

DON MANUEL : S-o fi dus în dormitor ; mergi înainte.

COSME : Mergînd pe jos, ar fi mojicie să trec înaintea luminăției-tale.

DON MANUEL : Voi răscoli toată casa. Dă-ncoa, îți spun.

COSME : Poftim, zic.

(Don Manuel ia lumînarea, se duce în dormitor și se întoarce.)

DON MANUEL : Mare dandana !

COSME : Acum pe unde o fi fugit ? Pe uşă nu putea.

DON MANUEL : Atunci pe unde ?

COSME : Nu mă duce capul. Vezi, nu-ţi spuneam eu într-una că-i diavol, nu femeie ?

DON MANUEL : Nici un colţişor din casă n-o să las necercetat : în dosul tablourilor, poate o fi vreo uşă ascunsă în perete ; pe sub covoare să nu fie vreun capac de pivniţă ; şi-n pod am să mă sui.

COSME : Aci nu se vede decît dulapul.

DON MANUEL : Cum o să treacă prin el ? E plin de sticlărie. Vino să ne uităm prin alte părţi.

COSME : Nu-mi place să-mi vîr nasul unde nu mă priveşte.

DON MANUEL : Cu neputinţă să fi fost fantomă, dacă s-a temut de moarte.

COSME : Şi a ghicit că ne întoarcem în noaptea asta ca s-o vedem.

DON MANUEL : S-a arătat în chip de umbră, într-o lumină fantastică ; dar ca fiinţă omească s-a lăsat văzută şi pipăită ; ca un muritor s-a temut, s-a sfiit ca o femeie, ca o iluzie s-a spulberat, şi a dispărut ca o nălucă. Să grăiesc nu ştiu, Doamne, nici ce să cred, nici ce să bănuiesc.

COSME : Ba eu ştiu.

DON MANUEL : Ce ?

COSME : Că-i femeie-diavol ; povestea-i veche de cînd lumea : tot anul femeia-i demon, şi ca să-şi mai scoată din pîrleală, o dată a vrut şi demonul să fie femeie.

ACTUL AL TREILEA

Odaia doñei Ángela.

SCENA I

Don Manuel pe întuneric, călăuzit de Isabel.

ISABEL : Aşteaptă aici. Va veni şi stăpîna mea îndată. (*Iese închizînd uşa*).

DON MANUEL : Mi se pare destul de izbutită scamatoria. M-a închis aici ? Cred că da. Iar mă lasă să mă frîmînt. De ce m-o fi chinuind atît ? Zîna din poveşti, apariţia cerească ce mi-a făcut lumină în noaptea cînd m-am întors din drum spre Escorial mi-a scris un bileţel în care-mi spunea cam aşa : „Dacă ai curajul să vii să mă vezi, ia-ţi însoţitorul şi du-te în cimitirul (br ! ce loc straniu) Sfîntul Sebastian, unde te vor aştepta doi oameni cu o lectigă“. Şi nu m-a înşelat ; m-am suit în lectigă, m-a învîrtit pînă am ameţit şi n-am mai ştiut unde mă aflu, în sfîrşit, am ajuns dinaintea unei porţi uriaşe, întunecoase şi înfricoşătoare şi, cînd m-am coborît, m-am simţit luat de mîna de o femeie ; după înfăţişare aşa mi s-a părut că este. M-a tras apoi după ea şi, fără să scoată o vorbă, pe întuneric şi pe dibuite, din odaie în odaie, m-a dus... Ei, dar parcă se zăreşte lumină prin crăpătura uşii... în sfîrşit, îmi voi vedea visul

cu ochii ; mă pasionează aventura. (*Se uită pe gaura cheii.*) Ce palat ! Ce femei frumoase ! Ce salon luxos ! Domnițele una mai gătită ca alta ! Ce măreție !

(*Se deschide ușa și intră mai multe femei ducând prosoape, tăvi cu pahare cu apă, borcane cu dulceață ; în trecere fac reverențe ; în urma lor, bogat învestmîntată, vine doña Ángela.*)

SCENA A II-A

Doña Ángela, slujnice, doña Beatriz, don Manuel.

DOÑA ÁNGELA (*aparte, către doña Beatriz*) : Frații mei te cred plecată. N-avea nici o teamă ; ne vom retrage repede.

DOÑA BEATRIZ : Care-i rolul meu ?

DOÑA ÁNGELA : Deocamdată ești slujnica mea. Pe urmă vei sta ascunsă și vei privi tot ce se întîmplă. (*Către don Manuel.*) Te vei fi plictisit așteptînd.

DON MANUEL : Nicidecum, domniță ; sosesc aci aidoma călătorului care, mergînd noaptea, înfricoșat de umbrele și șoaptele întunericii, deodată zărește mijind zorile ce-i vor risipi temerile. Aievea aurorii îmi răsari, domniță, acum, gonind negurile cu degetele-ți trandafirii și împrăștiind diamante din ochi-ți de peruzea. În suflet te cobori, luminîndu-mi-l, și pe inimă îmi torni balsamul speranței, dorurile și chinurile alinîndu-mi. Ești aseme-

nea soarelui, zeu atotputernic, care străluceşte peste tot pământul.

DOÑA ÁNGELA : Îţi mulţumesc, *don* Manuel, pentru cuvintele măgulitoare, dar află că nu sînt nici auroră şi nici soare, ci o femeie ca toate femeile, şi întocmai cum aurora plînge lacrimi de rouă la ivirea soarelui, aşa şi eu sînt foarte simţitoare la chinurile şi dorurile dumitale ; nu aştept decît să ţi le alin.

DON MANUEL : Nu atît cît ar trebui ca să-mi risipeşti îndoielile, căci, deşi mă aflu aici, domniţă, în preajma domniei tale, trebuie să-ţi mărturisesc că-mi vine foarte greu să mă încred în vorbele-ţi atît de frumoase. Oare m-ai chemat numai ca să mă chinuieşti ca şi pînă acum ?

DOÑA ÁNGELA : Eu să te chinuiesc ?

DON MANUEL : Da, arătîndu-mi că n-ai încredere în mine, ca să-mi spui cine eşti.

DOÑA ÁNGELA : Numai asta te rog să nu-mi ceri ; mi-e cu neputinţă să-ţi împlinesc voia. Bucuroasă mă învoiesc să vii să mă vezi şi să-mi vorbeşti, dar nu încerca să afli cine sînt. Numele meu trebuie să rămînă o enigmă. Căci nu sînt ceea ce par, nici nu par ceea ce sînt. Cît timp voi păstra secretul, ne vom putea vedea, dar de vei şti cine sînt, poate că nu vei mai voi să mă vezi şi să-mi vorbeşti, oricît aş dori eu asta. Mă tem să nu-ţi apar atunci într-o cu totul altă lumină. Aşa că deocamdată un singur lucru îţi pot mărturisi şi jura : nu sînt cîtuşi de puţin iubita lui *don* Luis.

DON MANUEL : Atunci ce te îndeamnă, domniţă, să te ascunzi atît de el ?

DOÑA ANGELA : S-ar putea să fiu de rang atît de înalt, încît aş avea numai de pierdut dacă m-ar recunoaşte *don Luis*.

DON MANUEL : Spune-mi, cel puţin, cum intri şi ieşi din odaia mea.

DOÑA ANGELA : Nici asta nu-ţi pot destăinui acum, pentru aceleaşi motive.

DOÑA BEATRIZ (*aparte*) : E timpul să mă amestec eu. (*Tare.*) Poftiţi dulceaţa, excelenţă. (*Se apropie toate cu tăvile cu apă şi dulceaţă.*)

DOÑA ANGELA : Proasto şi neghioabo ! Ce-i cu tine, visezi ? De unde excelenţă ? Ori vrei să înşeli pe *don Manuel*, făcîndu-l să creadă că cine ştie ce prinţesă sînt ?

DON MANUEL (*aparte*) : M-am lămurit. A luat-o gura pe dinainte şi mi-a mărturisit adevărul. E vreo prinţesă care-şi plăteşte secretul cu aur.

SCENA A III-A

Don Juan între culise, cei dinainte.

DON JUAN (*între culise bătînd la uşă*) : Unde eşti, Isabel ? Deschide o dată uşa !

DOÑA ANGELA (*aparte*) : Doamne ! Ce-i zgomotul ăsta ?

ISABEL (*aparte*) : Ne-am dus pe copcă ! Sînt moartă de frică.

DOÑA BEATRIZ (*aparte*) : Am îngheţat !

DON MANUEL (*aparte*) : Chinurile mele nu s-au sfîrşit ! Acum altă amînare, alte frămîntări ! Ceruri, ajutaţi-mă !

DOÑA ÁNGELA : Vai, *don* Manuel, e tata.

DON MANUEL : Ce trebuie să fac ?

DOÑA ÁNGELA : Să te ascunzi în odăița de alături.
Isabel, condu-l tu și ascunde-l, știi tu unde.

ISABEL : Haideți repede.

DON JUAN (*între culise*) : Nu deschideți o dată ?

DON MANUEL : Îmi joc viața și onoarea. Cum mi-o fi norocul !

(*Don Manuel pleacă, însoțit de Isabel.*)

DON JUAN (*între culise*) : Ei, la dracu ! Deschideți o dată, că de unde nu, sparg ușa.

DOÑA ÁNGELA : Beatriz, tu du-te în odaia ta, să nu te găsească aici.

(*Beatriz iese și intră don Juan.*)

DOÑA ÁNGELA : Ei, ce te-a apucat ? De ce vii să-mi tulburi somnul la asemenea ceas ?

DON JUAN : Mai întâi să-mi răspunzi tu ce înseamnă costumul ăsta pe tine ?

DOÑA ÁNGELA : Vrei să mă vezi tot mereu în negru ? M-am îmbrăcat și eu așa, ca să-mi fac de lucru și să-mi uit tristețile.

DON JUAN : Știu eu că femeile își lecuiesc tristețile cu găteți și-și uită necazurile cu bijuterii, dar de, parcă prea te întreci cu firea.

DOÑA ÁNGELA : Fii pe pace ; nu-i nici o primejdie ; aici nu mă vede nimeni.

DON JUAN : Ia spune-mi : Beatriz s-a dus acasă ?

DOÑA ÁNGELA : Ehe, de ieri : tată-său a schimbat merchezul ; ca s-o împace, o ia acum cu binișorul.

DON JUAN : Atît voiam să știu, ca să văd dacă mă pot duce să-i vorbesc astă seară. La revedere

și gîndește-te că veșmîntul nu-i potrivit cu situația ta. (*Iese.*)

DOÑA ÁNGELA : Cu bine, cu bine.

(*Don Juan iese și intră doña Beatriz.*)

DOÑA ÁNGELA : Închide ușa, Beatriz.

DOÑA BEATRIZ : Am scăpat ieftin ; fratele tău se duce să mă caute.

DOÑA ÁNGELA : Pînă se mai liniștește casa și se întoarce *don* Manuel în odaia mea, să mergem în cămăruța de alături.

DOÑA BEATRIZ : Dacă ieși cu fața curată și din trăsnaia asta, atunci chiar că o să rămîi poreclită Domnița spiriduș. (*Ies amîndouă.*)

SCENA A IV-A

Odaia lui don Manuel.

Don Manuel și Isabel intrînd pe întuneric pe ușa din spatele dulapului.

ISABEL : Aci să stai și bagă de seamă să nu faci zgomot, că poți fi auzit.

DON MANUEL : De piatră sînt.

ISABEL (*aparte*) : Numai de-aș izbuti să închid ; m-am fîstîcit de tot ; parcă nici nu mai știu pe unde umblu.

DON MANUEL : Măi, măi ce de încurcături ! Așa pățește cine se încumetă ca mine să străbată poștii întregi ca să nimerească în cine știe ce locuri, unde nici habar n-are la cine a ni-merit. Desigur, ăsta-i palatul vreunui om de

neam mare, pe puțin excelență. Dar, ce aud ?
Parcă scîrîie o uşă. A şi intrat cineva.

SCENA A V-A

Cosme, d o n Manuel.

COSME : Slavă Domnului ! Astă seară pot intra fără frică în odaie, chiar dacă trebuie să bîjbîl pe întuneric. Spiriduşul, mititelul de el, e acum ocupat cu stăpîne-meu. Ce nevoie mai are de mine ? (*Se ciocneşte de don Manuel.*) Ehei, tot mai are el ceva. Cine-i pe aici ? Ce mai vrei de la mine ?

DON MANUEL : Nici o vorbă să nu sufli, oricine ai fi ; altfel bag sabia în tine.

COSME : O să vorbesc cît vorbeşte ruda săracă în casa bogatului.

DON MANUEL (*aparte*) : De bună seamă, e vreun servitor. Ia să-l iscodesc, să aflu la cine sînt. (*Tare.*) Prietene, spune-mi, mă rog dumitale, a cui e casa asta şi cum îl cheamă pe stăpîn ?

COSME : Seniore, stăpînul şi casa sînt ale dracului să mă ia ; aci locuieşte o domniţă, numita Domniţa spiriduş, un diavol cu chip de femeie.

DON MANUEL : Şi tu cine ești ?

COSME : Eu sînt un valet, un servitor, un supus, un însoţitor sortit, fără nici o vină, să pătîmesc fel de fel de vrăjitorii.

DON MANUEL : Stăpînul tău cine este ?

COSME : Un nebun, un zevzec, un prostănac, un nătăfleată care şi-a pierdut capul după blestemata de domniţă.

DON MANUEL : Cum îl cheamă ?

COSME : *Don* Manuel Enríquez.

DON MANUEL : Mii de draci !

COSME : Și pe mine Cosme Catiboratos.

DON MANUEL : Cosme, tu ești ? Cum ai intrat aci ? Eu sînt stăpînul tău. Nu cumva ai venit ținîndu-te de lectigă ? Te-ai luat și tu după mine să te ascunzi aci ?

COSME (*aparte*) : Alta și mai boacănă ! (*Tare.*)
Da' dumneata cum ai ajuns aci ? Nu te-ai dus, ca un viteaz, singur acolo unde erai așteptat ? De ce te-ai întors așa de grabă și, în sfîrșit, cum ai pătruns aci, cînd doar eu am cheia odăii ?

DON MANUEL : A cui e odaia ?

COSME : A luminăției-tale, ori mai curînd cred că e a diavolului.

DON MANUEL : Minți, blestematule ! Nu-i decît o clipă de cînd eu mă găseam hăt departe, în alta cu totul deosebită.

COSME : Vei fi fost, nu zic, că spiridușul se pricepe la scamatorii ; da' eu ți-am spus adevărul gol gol.

DON MANUEL : Tu o să mă scoți de-a binelea din minți.

COSME : Vrei probe ? Du-te la intrarea principală și-o să-ți ieși din bănuieli.

DON MANUEL : Ai dreptate ; ia să mă duc să mă încredințez. (*Iese.*)

COSME : Doamne, simt că am căpiat ! M-a amețit de-a binelea ! Cînd o să scăpăm odată din cursele necuratului ?

(*Intră Isabel prin dulap.*)

SCENA A VI-A

Isabel, Cosme, apoi don Manuel.

ISABEL (*aparte*): Acum, că a plecat don Juan, ia să-l scoatem pe don Manuel, să nu prindă de veste unde l-am închis. Pst, pst! Signore!

COSME: A început cu pstîielile; o să mă înnebunească!

ISABEL: Stăpînul s-a culcat.

COSME (*aparte*): Ce stăpîn o mai fi și ăsta?

(*Intră don Manuel.*)

DON MANUEL: Nu mai încape nici o îndoială; e odaia mea.

ISABEL: Dumneata ești?

COSME: Da, eu.

ISABEL: Vino cu mine.

DON MANUEL: Aveai dreptate.

ISABEL: Fii fără teamă.

COSME: Stăpîne, mă ia spiridușul!

(*Isabel îl ia pe Cosme de mînă și dispare cu el prin dulap.*)

SCENA A VII-A

DON MANUEL: Cînd s-o sfîrși o dată cu atîtea amăgiri? Nu răspunzi? Te-ai bosumflat? Cosme, Cosme! La dracu', acum pipăi pereții. Nu vorbeam adineauri cu el? Unde a dispărut așa, ca prin farmec? Nu era aici? Nu mai știu ce să cred. Ei, dar tot trebuie

să mai intre cineva ; să mă ascund în dormitor și să pîndesc, să vedem dacă nu voi izbuti să prind pe această frumoasă Domniță spiriduș. (*Iese.*)

SCENA A VIII-A

Odaia doñei Ángela.

Doña Ángela, doña Beatriz, slujnice cu lumînări, dulceturi și apă, apoi Cosme și Isabel.

DOÑA ÁNGELA (*către dona Beatriz*): Fratele meu s-a dus să te caute și Isabel să-l scoată pe don Manuel. Pregătiți totul, să găsească masa gata. Așteptați aici.

DOÑA BEATRIZ : De cînd sînt, n-am mai trecut prin asemenea peripeții !

DOÑA ÁNGELA : Vine ?

O SLUJNICĂ : Da, i se aud pașii.

(*Intră Isabel cu Cosme de mînă.*)

COSME : Prăpăditul de mine ! Unde oi fi ? Prea s-au întrecut cu gluma. Da' stai, băiete, că nu-i așa. Oho, ce mîndrețe, ce frumusețe ! Cosme sînt eu ori Amadís ? Cosmulită ori Belianís ?

ISABEL : Iată-l. Dar ce zăresc, Dumnezeuule ! ?

COSME (*aparte*) : S-a păcălit. Mi s-a făcut inima cît un purice.

DOÑA ÁNGELA : Ce-i asta, Isabel ?

ISABEL (*aparte către stăpînă-sa*) : Stăpînă, cînd m-am dus să-l iau pe don Manuel, în locul lui l-am găsit pe dumnealui.

DOÑA BEATRIZ : Greu s-o dregi.

ISABEL : Era întuneric.

DOÑA ÁNGELA : Vai de mine și de mine ! S-a descoperit tot.

DOÑA BEATRIZ (*aparte*) : Să-l mai înșelăm nițel. (*Tare.*) Cosme.

COSME : Da, vai de păcatele mele !

DOÑA BEATRIZ : Vino-ncoa.

COSME : Stau bine și aci.

DOÑA ÁNGELA : Vino, nu-ți fie teamă.

COSME : Teamă unui viteaz ca mine ?

DOÑA ÁNGELA : Da' ce e când nu îndrăznești să te apropii ?

(*Cosme se apropie de ele.*)

COSME (*aparte*) : Dacă e vorba de onoare, nu mă mai pot codi. (*Tare.*) Ei, și apoi nici diavolul nu-i așa de fioros în rochie de femeie. Odată diavolul s-a preschimbat într-o fată tânără și frumoasă. S-a gătit, s-a sulemenit și s-a înfățișat unui cioban. Ciobanul, cum a zărit-o, s-a repezit la ea, a luat-o în brațe și și-a făcut voia cu drăcoaica. Intrat iar în pielea-i urîță și neagră, împielitatul s-a răstit : „Nenorocitul, te-ai uitat să vezi din cap pînă în picioare pe cine ai iubit ? În fundul iadului ai să te duci pentru păcatul săvîrșit.“ Ciobanul, fără să se sinchisească de amenințare, i-a răspuns : „M-oi duce, nu m-oi duce, numai vino dumneata mîine tot așa, și tot aia ai să pați“. Că, în straie de femeie, nici dracu nu-i așa de urît precum se zice.

DOÑA ÁNGELA : Vino-ți în fire, omule ; bea un pahar cu apă și ia o dulceață, să-ți treacă sperietura.

COSME : Mi-a trecut.

DOÑA BEATRIZ : Apropie-te ; ia seama, la întors ai de mers vreo două sute de leghe.

COSME : Măiculița mea ! Ce-mi aud urechile ?

(Se aud bătăi în ușă.)

DOÑA ÁNGELA : Parcă bate cineva...

DOÑA BEATRIZ : Da.

ISABEL (*aparte*) : Am băgat-o pe mînecă !

DOÑA ÁNGELA (*aparte*) : Ai milă de mine, Doamne !

SCENA A IX-A

DON LUIS (*între culise*) : Isabel !

DOÑA BEATRIZ (*aparte*) : Doamne, scapă-ne !

DON LUIS (*între culise*) : Deschide !

DOÑA ÁNGELA : Pentru fiecare spaimă am un frate.

ISABEL : Pînă aici ne-a fost !

DOÑA BEATRIZ : Eu mă ascund. (*Iese.*)

COSME (*aparte*) : Asta, fără îndoială, e adevăratul spiriduș.

ISABEL (*către Cosme*) : Vino cu mine.

COSME : Vin cu plăcere. (*Ies amîndoi.*)

(Se deschide ușa și intră don Luis.)

DOÑA ÁNGELA : Ce cauți în odaia mea ?

DON LUIS : Vin să tulbur cu suspinele mele bucuriile altora. Aseară am văzut lectiga cu care s-a întors Beatriz și l-am zărit și pe fratele meu intrînd.

DONA ANGELA : Ei, și ce vrei ?

DON LUIS : I-am auzit pașii ; am venit doar să-l văd. (*Ridică o perdea și o descoperă pe Beatriz.*) Beatriz, aici erai ? (*Intră doña Beatriz.*)

DONA BEATRIZ : Aici sînt ; a trebuit să mă întorc, că iar s-a supărat tata.

DON LUIS : Văd că amîndouă sînteți tulburate. Ce-i cu voi ? Ce înseamnă banchetul ăsta ? Prăjituri, dulceturi ?

DONA ANGELA : Ce-ți pasă cum petrec femeile între ele ?

(*Isabel și Cosme fac zgomot după dulap.*)

DON LUIS : Și zgomotul ăsta de unde vine ?

DONA ANGELA (*aparte*) : Mor !

DON LUIS : Aici e cineva. Fratele meu nu este, pentru că el n-are de ce se ascunde. (*Ia o lampă.*) Negru ca iadul mi-e sufletul ! Am vrut să sting gelozia dragostei ce-mi arde pieptul și am aprins gelozia onoarei. Să iau lumina ; dar la ce mi-ar folosi ? Totu-i lămurit și onoarea la lumină se pierde. (*Iese.*)

SCENA A X-A

Doña Ángela, doña Beatriz, slujitori.

DONA ANGELA : Dragă Beatriz, dacă-l găsește, sîntem pierdute.

DONA BEATRIZ : N-avea teamă : numai să-l fi dus Isabel în odaia lui ; secretul dulapului te scutește de orice grijă.

DOÑA ÁNGELA : Dar dacă n-o fi închis Isabel bine, și-o intra acolo ? Vai, ce nenorocire !

DOÑA BEATRIZ : Oricum, n-ar strica să-ți cauți un adăpost.

DOÑA ÁNGELA : Mă voi duce la tatăl tău să-i cer găzduire, așa cum te-am găzduit și eu pe tine. S-a învîrtit roata și s-a schimbat norocul. Așa merge ; ieri aveai tu nevoie de ocrotire, azi am eu. (*les amîndouă.*)

SCENA A XI-A

Odaia lui don Manuel

Isabel și Cosme intră prin ușa de după dulap, don Manuel, apoi don Luis.

ISABEL : Intră repede.

DON MANUEL : Iar aud zgomot în odaie.

(*Intră don Luis cu lumină.*)

DON LUIS (*aparte*) : Drace ! Zăresc un bărbat.

COSME : Haiti, e prăpăd !

DON LUIS : De ce o fi așa strîmb dulapul ?

COSME : Mă vede ; să mă pitesc sub masa asta.

(*Se ascunde sub masă.*)

DON MANUEL : Acum nu mai merge decît așa.

(*Pune mina pe spadă.*)

DON LUIS : Ce-mi văd ochii ? Don Manuel !

DON MANUEL : Don Luis ! Dar ce înseamnă asta ?

Doamne, în ce încurcătură am intrat !

COSME (*aparte*) : Măi, măi, măi ; iă te uită pe unde intrau ! De o mie de ori mi-a stat pe buze s-o spun.

DON LUIS : Trădătorule, nemernicule ! Cavaler ești dumneata de cutezi să murdărești astfel onoarea cui te găzduiește și te omenеște ? (*Trage spada.*) Scoate spada-ți netrebnică.

DON MANUEL : O voi trage doar spre a mă apăra, uimit de a te auzi, de a te asculta, de a te vedea, atît pe dumneata, cît și pe mine. Nu căuta să mă omori, ar fi zadarnic. Sînt nemuritor, că prea am fost pus la grele încercări și am scăpat. Dacă nu m-a omorît durerea, nu mă vei omorî nici dumneata, oricît de viteaz ai fi ; durerea a fost mai tare.

DON LUIS : La fapte să te văd cît poți. Pe mine n-o să mă birui cu vorbe.

DON MANUEL : Așteaptă puțin, *don Luis*, să văd dacă-ți pot da satisfacție.

DON LUIS : Ce satisfacție-mi poți da, cînd astfel încerci să mă necinstești ? Dacă intri în odaia acestei păcătoase prin uși mascate ? Ce satisfacție-mi poți da pentru asemenea insultă ?

DON MANUEL : De mii de ori străpunge-mi pieptul cu spada, dacă am știut măcar de ușă, sau că-dă în altă odaie.

DON LUIS : Atunci ce faci aci închis fără lumină ?

DON MANUEL (*aparte*) : Ce să-i răspund ? (*Tare.*) Îmi aștept servitorul.

DON LUIS : Doar te-am zărit ascunzîndu-te ; vrei să spui că mă înșală ochii ?

DON MANUEL : De ce nu ? Ochii înșală mai mult decît celelalte simțuri.

DON LUIS : Să zicem că mă înșală ochii, dar și auzul mă înșală ?

DON MANUEL : Și auzul.

DON LUIS : În sfîrșit, toți mint, numai dumneata spui adevărul, și doar dumneata ești...

DON MANUEL : Oprește-te, nu-ți duce gândul pînă la capăt, altfel te omor pe loc. Și pentru că zarurile au fost aruncate și trebuie să ne batem în duel, să ne batem barem cum se cuvine. Împarte în două lumina, să ne lumineze deopotrivă, închide ușa pe unde ai intrat ca un imprudent, pînă ce închid eu pe cealaltă. Și acum să aruncăm cheia pe jos, ca să nu iasă decît cine va rămînea cu viață.

DON LUIS : Stai să pun în dreptul dulapului masa asta, ca să nu poată intra cineva de dincolo.

(Ridică masa și zărește pe Cosme.)

COSME (aparte) : Acum au descoperit șmecheria.

DON LUIS : Cine-i aci ?

DON MANUEL : Așa nenoroc mai rar !

COSME : Nu-i nimeni.

DON LUIS : Ei, ce zici, *don* Manuel ? Acesta-i servitorul pe care-l așteptai ?

DON MANUEL : Nu mai e vreme să-l ascultăm. Ajunge că știu eu că am dreptate ; crede despre mine ce vrei. Va trăi cine va învinge cu spada în mînă.

DON LUIS : Hai, poftiți amîndoi împotriva mea. Ce mai așteptați ?

DON MANUEL : E îngrozitoare insulta ce-mi aduci. Tocmai mă gîndeam ce să fac cu servitorul : să-l dau afară, înseamnă să-l trimit ca pe-o ștafetă să împrăstie vestea ; să-l rețin, ar însemna că stă să-mi ia partea.

COSME : N-aveți nici o grijă ; nici prin gând nu-mi trece să mă amestec.

DON LUIS : Dormitorul are o ușă spre cămăruță. Să-l închidem acolo ; astfel vom lupta de la egal la egal.

DON MANUEL : De minune.

COSME : Certăți-vă să mă bat, da' dacă-i vorba să nu mă bat, lăsați-o pe seama mea. (*Iese.*)

SCENA A XII-A

Don Manuel, don Luis.

DON MANUEL : Acum sîntem singuri.

DON LUIS : Atunci să tragem spadele.

(*Se bat.*)

DON MANUEL (*aparte*) : Nu se lasă de loc !

DON LUIS (*aparte*) : Brav luptător ! (*I se frînge spada.*) Am rămas dezarmat ; mi s-a frînt spada.

DON MANUEL : Curajul nu-ți lipsește ; e doar o întîmplare ; du-te de-ți caută alta.

DON LUIS : Pe cît ești de viteaz, pe atît ești de mărinimos. (*Aparte :*) Cum să ies cu față curată ? Cînd îmi pătează onoarea, mă învinge și-mi dăruiește viața. În asemenea cumpănă, trebuie să găsesc neapărat un motiv, chiar de n-ar fi întemeiat, ca să am răgaz să cuget la ce-i de făcut.

DON MANUEL : Nu te duci după spadă ?

DON LUIS : Dacă mă aștepti pînă mă întorc, negreșit că mă duc.

DON MANUEL : Nu mă mișc de aci pînă te vei întoarce.

DON LUIS : Cu bine, don Manuel.

DON MANUEL : Cu bine.

(*Don Luis iese*)

SCENA A XIII-A

Don Manuel, Cosme, *închis*.

DON MANUEL : Să închid ușa și să iau cheia, ca să nu se observe că-i cineva aci. Mi s-au rătăcit de tot gândurile, parcă nici nu mai știu ce vorbesc. Ce bine am ghicit eu că treceau printr-o ușă, și că era iubita lui *don Luis* ! S-a petrecut întocmai cum am prevăzut. Dar când mint nenorocirile ?

COSME (*dinăuntru*) : Stăpîne, stăpîne, barem cît vei fi singur, deschide-mi să stau lîngă luminăția-ta ; mi-e frică să nu vie iar spiriduşul să mă bage-n boale cu sîcîielile și hărţuiele lui. Vai de capul meu ce-o să păţesc în odăița asta, unde abia mă învîrtesc.

DON MANUEL : Aşteaptă, îţi deschid îndată. Oh, m-am săturat de atîta vorbărie ! (*Don Manuel se duce să deschidă lui Cosme.*)

SCENA A XIV-A

Doña Ángela înfăşurată într-o mantie, don Juan rămînînd la uşă ; don Manuel și Cosme înăuntru.

DON JUAN : Aici să stai ; mai întîi să cercetez cum și de ce ai ieșit din casă așa, acoperită toată, la asemenea ceas. Ingrato, nu-ți pică obrazul de rușine ? (*Aparte.*) O las în odaia lui *don Manuel*, și, dacă o veni el, o să las un

servitor la uşă, să-i spună din partea mea
să nu intre. (*Iese.*)

DONA ÁNGELA : Vai de mine, ce nenorocită
sînt ! Curg necazurile unul după altul. Nu
mai pot ! Mor !

(*Intră don Manuel şi Cosme.*)

COSME : S-o ştergem de grabă.

DON MANUEL : De ce te temi ?

COSME : Femeia asta-i dracul gol ; nici aici n-o
să mă lase în pace.

DON MANUEL : Acum o cunoaştem, şi apoi o
uşă e astupată cu masa, iar în cealaltă e
cheia pe dinăuntru. Pe unde o să intre ?

COSME : Nu te prinde ; găseşte ea pe unde.

DON MANUEL : Eşti un caraghios.

(*Cosme o zăreşte pe doña Ángela.*)

COSME : Aoleo ! Mi s-au înmuiat de tot picioarele.

DON MANUEL : Ce te-a apucat ?

COSME : Uite-o ! E curat Ducă-se pe pustii !

DON MANUEL : Iluzie, umbră ori femeie ce vii să
mă omori ! Spune, cum ai pătruns aci ?

DONA ÁNGELA : Don Manuel, îngăduie-mi...

DON MANUEL : Vorbeşte...

DONA ÁNGELA : Puţine am de spus : ştii, prea
bine, desigur, cum don Luis, gelos, furios, a
intrat ca un vârtej şi te-a găsit în odaie ; n-a
trecut mult şi am auzit zăngănit de săbii ;
am bănuir că de acolo unul din voi n-avea
să mai iasă viu, de vreme ce se auzea nu-
mai glasul oţelului. De grabă, aşa cum eram,
doar cu ce am găsit pe fugă la îndemîină,
palidă, tulburată, îngrozită, am fugit. În li-
niştea nopţii răcoroase, alergînd în neştire,

împiedicîndu-mă și căzînd, am ajuns, nefe-
ricita de mine, dinaintea unei porți. Aici, parcă
stînd de strajă, aștepta un bărbat. Era *don*
Juan, fratele meu. Acum ți-am mărturisit
cine sînt. Destul am ținut secretul ăsta și nu-
mai ponoase am tras de pe urma lui. Cine
și-ar fi putut închipui că o femeie, tăcînd și
ea o dată, avea să facă rău ? Am dat să trec,
dar... luna strălucea. La razele ei, zărindu-mi
bijuteriile — doar nu o dată ne-au trădat
ele — și, crezîndu-mă domnița lui, s-a apro-
piat ca fluturele de lumină, ca să-și arză ari-
pile. Mă vede, mă recunoaște și mă întreabă
ce caut. Cui nu i-a întunecat frica mintea,
ca să nu mi-o fi întunecat și mie atunci ?
De frică, abia am putut bîlbîi cîteva cuvinte
de dezvinovățire. Încruntat, m-a luat de
braț și mi-a zis apoi : „Vino, nevrednico, ru-
șinea casei noastre ; vei sta închisă pînă ce,
mai liniștit, voi cerceta să văd ce te-a în-
demnat să ne pătezi onoarea“. În sfîrșit,
iată-mă aci, unde, întîlnindu-te, mi-a venit
inima la loc. Crede-mă, *don Manuel*, numai
pentru că te-am iubit de cum te-am văzut
ajunsesem strigoiul casei ; numai pentru că
nu voiam să te pierd umblam ca o umbră
rătăcitoare. Fie-ți milă, nu mă părăsi, apă-
ră-mă, sînt nevinovată.

DON MANUEL (aparte) : O, prăpastie fără fund
labirint fără ieșire ! Unde-i firul să mă că-
lăuzească ? E sora lui, și eu credeam că-l
e iubită. Cum să nu mă frămînt acum, vă-
zînd că i-am știrbit onoarea, fie și numai a-
parent, cînd mă feream atîta fără nici un
temei să nu-l jignesc în iubire ? E sora lui :

dacă încerc s-o salvez, apărînd-o cu sîngele meu și folosind oțelul întru dezvinovățirea ei, vina mea e și mai mare ; înseamnă că am fost trădător și i-am necinstit casa. Dacă aș încerca să mă dezvinovățesc, ar însemna s-o învinuiesc pe ea, și la asta n-ar consimți onoarea mea. Dacă o apăr sînt trădător, dacă o părăsesc sînt laș și nevrednic de o nobilă iubire... Dacă îi țin parte, calc legile ospitalității ; dacă o dau pe mîna fratelui, sînt un om fără inimă... Dar, ce atîta șovăire. M-am hotărît : ucigînd voi muri și eu. (*Adresîndu-se doñei Ángela.*) Domniță, nu te teme. Sînt nobil și cavalier, și acum ești cu mine.

(*Se aud bătăi în ușa.*)

COSME : Bate cineva la ușa, stăpîne.

DON MANUEL : O fi *don* Luis, care s-a dus să-și caute altă spadă.

DOÑA ÁNGELA : E frate-meu. Sînt pierdută !

DON MANUEL : Nu te teme de nimic ; brațul meu te va apăra ; stai în spatele meu.

(*Doña Ángela se așază în spatele lui don Manuel și Cosme deschide ușa.*)

SCENA A XV-A

Don Luis, doña Ángela, don Manuel.
Cosme.

DON LUIS : M-am întors. Dar, ce zăresc ? Nerușinato ! (*Se îndreaptă spre doña Ángela și trage spada.*)

DON MANUEL : Oprește brațul, *don* Luis. Așteptînd să te întorci, a pătruns aci — nu-mi dau seama cum — această domniță ; după cîte spune, e sora dumitale ; îți dau cuvîntul meu de cavalier că n-o cunosc ; adaog însă că, înșelat, am putut să-i vorbesc fără să știu cui. Eu sînt dator s-o apăr cu prețul vieții și inimii mele. Așadar, duelul ce trebuia să aibă loc între noi cu ușile închise se preschimbă acum în scandal. Îngăduie-mi, deci, să mă duc s-o pun întîi la adăpost și apoi să mă întorc să continuăm lupta. Și cum pentru cine-și apără renumele spada și onoarea au fost armele cele mai de preț, lasă-mă să mă duc pentru onoare, cum te-am lăsat eu să te duci după spadă.

DON LUIS : Eu m-am dus după spadă ca să mă-ntorc s-o depun la picioarele dumitale, achitîndu-mă astfel de datoria trecută ; acum însă îmi dai alt prilej de luptă ; mă pot bate din nou. Această femeie e sora mea ; nimeni n-o poate scoate din casă sub ochii mei fără să-i fie soț ; dacă te învoiești să-i fii soț, atunci poți s-o iei, s-o duci unde-i ști, și apoi să te întorci să ne batem iar.

DON MANUEL : Mă voi întoarce ; dar numai pentru a îngenunchea dinainte-ți și a-ți recunoaște înțelepciunea și tăria.

DON LUIS : Ridică-te.

DON MANUEL : Și, spre a-mi face pe de-a întregul datoria, am marea fericire să întind mîna de soț sorei dumitale.

SCENA A XVI-A

Doña Beatriz, don Juan, cei *dinainte*.

DON JUAN : Și dacă lipsește nașul, iată-mă pe mine aici. Veneam pentru dojeni și am ni-merit pentru felicitări.

DOÑA BEATRIZ : Mă alătur și eu lor.

DON JUAN : Cum, Beatriz, la mine în casă erai ?

DOÑA BEATRIZ : Nici n-am ieșit de aici ; îți voi spune pe urmă de ce.

DON JUAN : Să prind ocazia spre a te îmbia să nu mai ieși deloc.

COSME : Slavă Domnului că s-a dat pe față spi-ridușul. (*Către don Manuel.*) Ei, mai zici acum că eram beat ?

DON MANUEL : Dacă nu ești azi, te însori cu Isabel.

COSME : Dacă aș fi, m-aș însura ; treaz nu pot.

ISABEL : De ce ?

COSME : Ca să nu pierd timpul ce se pierde în asemenea treabă ; mai bine să-l folosesc să cer iertare publicului pentru ce-am greșit, așa cum i-o cere și autorul pentru ale lui.